Psalm. I, 206, 1. Pax perfecta haberi nequit in hac vita, *ibid.*

4° *Pax æterna seu beatitudo cœlestis.* Pax cœlestis Jerusalem est inquirenda, *Psalm.* I, 206, 1. Pax et felicitas plena esse nequit, nisi semper duret, XII, 439, 2. Pax et suavitas regni cœlestis quanta, XI, 370, 1, 2 et seqq. (*Vide* BEATITUDO, CŒLUM, GLORIA CŒLESTIS).

PAXILLUM. Per paxillum intelligitur modica firmitas, symbolice principes et magistratus e gente Judaica, IV, 224, 1, 2; XIV, 479, 1. Paxillus est imago Eliacim, XI, 344, 1.

PECCARE, PECCATOR, PECCATUM.

CAPUT PRIMUM.

DEFINITIO, NATURA PECCATI, ET QUOTUPLICI SENSU VOX *peccati* IN SCRIPTURIS ACCIPIATUR.

1° *Peccatum quid sit,* XXI, 112, 2. Peccatum idem est quod opus malum, XX, 51, 2. Peccatum est obliquitas et iniquitas, V, 22, 1, 2. Peccatum an magis quid quam iniquitas, XX, 530, 2 et seq. : *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate*; 567, 1 : *Omnis qui facit peccatum, et iniquitatem facit, et peccatum est iniquitas* (*Vide* INIQUITAS). Peccator omnis quomodo dicatur prævaricator, *Psalm.* II, 326, 2 : *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ.* In peccato est aversio a Deo Deique lege et conversio ad prosperitatem bonorum temporalium, V, 53, 2 : *Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos.* Peccatum est error vitæ et morum, XX, 424, 1, 2. Peccatum et delictum quomodo differant, II, 43, 1. Peccatum est quod scienter fit, delictum quod ignoranter, quod probatur multis rationibus, *ibid.* et 2. Peccati et delicti triplex discrimen ex Hebræis et Patribus; sæpe pro eodem accipiuntur, XVIII, 600, 1 : *Et vos, cum essetis mortui delictis et peccatis vestris.* Peccatum et delictum differunt in Scriptura quoad victimas pro illis offerendas, IX, 252, 2; X, 37, 2 : *Duæ species difficiles et periculosæ mihi apparuerunt : difficile exuitur negotians a negligentia, et non justificabitur caupo a peccatis labiorum.* Peccare dicitur quasi pellicare, V, 425, 1. Peccatum vocatur in Scriptura mendacium, quia omne peccatum est mendacium practicum, XIV, 300, 1. Peccatum primum in pueris, ut plurimum est mendacium, *Psalm.* I, 373, 2 : *Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero, locuti sunt falsa.* Peccati propria descriptio, XIV, 205, 1. Peccator duplicem sustinet personam, I, 34, 2.

2° *Peccati natura.* Peccatum non est animæ substantia et forma, ut blasphemat Illyricus, XVIII, 455, 1 : *Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Peccatum est privatio boni, XIII, 605, 2 : *Quoniam convertistis in amaritudinem judicium, et fructum justitiæ in absinthium. Qui lætamini in nihilo, qui dicitis : Numquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua?* Peccatum est privatio entis, V, 307, 1. Peccatum omne æque est peccatum in omni tempore et circumstantia, IX, 454, 2 : *Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit spatium peccandi.*

3° *Quotuplici sensu vox* peccati *in Scriptura accipiatur*, I, 28, 2. Peccatum in Scriptura tripliciter sumitur, pro peccato proprie dicto, pro pœna peccati, pro hostia pro peccato, XIII, 338, 2 : *Peccata populi mei comedent, et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum.* Peccata populi quomodo dicantur sacerdotes comedere, II, 41, 1. Tripliciter peccata populi comedunt, XIII, 338, 2. Peccatum in Scriptura sæpe sumitur pro hostia quæ pro peccati expiatione offertur, V, 412, 2; 442, 2; IX, 120, 2; XIV, 212, 1; XVIII, 28, 1; 130, 1 : *Deus Filium suum mittens, in similitudinem carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in carne*; 455, 1 : *Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit*; XIX, 450, 2 : *Sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata; secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem.* Peccata sunt morborum et omnis ærumnæ occasio, et inde hæc pro illis capiuntur, XI, 629, 1 : *Vere languores nostros ipse tulit, et iniquitates nostras ipse portavit.* Peccatum aliquando est quasi persona habens artem peccandi, XVIII, 121, 2 : *Peccatum, occasione accepta per mandatum, seduxit me, et per illud occidit..... Peccatum ut appareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem; ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.* Peccatum Adæ et omnia ex illo secuta, vocantur vetustas, XVIII, 202, 2 : *Nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri.* Peccatorum manus quid, *Psalm.* I, 224, 2 : *Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me.* Dies peccatorum qui dicantur, IX, 516, 1 : *Homo sapiens in diebus metuet, et in diebus delictorum attendet ab inertia.*

4° *Peccati varia emblemata*, XIV, 419, 2.

CAPUT SECUNDUM.

DE PECCATI SUBJECTO ET CONDITIONIBUS AD PECCANDUM REQUISITIS.

1° *Peccatores sunt omnes, et peccato obnoxii*, XV, 192, 2; XVIII, 73, 2 : *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei*; XX, 133, 2 : *In multis enim offendimus omnes*; 527, 1; 528, 2 : *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est*; 531, 1, 2 : *Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum ejus non est in nobis*, 687, 2. A peccato nemo est immunis, XVI, 433, 2 : *Cum ergo perseverarent interrogantes eum, erexit se* (Jesus) *et dixit eis : Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* A peccato nemo mundus, quo sensu, VI, 56, 2 : *Quis potest dicere : Mundum est cor meum, purus sum a peccato?* Nec sine eo diu vivere quis potest, *ibid.* Peccatores sumus ab utero, *Job*, 315, 2. Mortalia omnia nemo vitare potest, sine Dei gratia, XX, 687, 2 : *Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos.... soli Deo Salvatori nostro..... gloria et magnificentia.* Peccata etiam post remissionem molestant, *Job*, 255, 1 : *Si peccavi, et ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?* Peccandi necessitas hominem humiliat et eum semper pavidum reddit, 32, 1 : *Itaque, charissimi mei..... cum metu et tremore vestram salutem operamini.*

2° *Peccatum, ut peccatum sit, debet esse voluntarium*, XV, 352, 1 : *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem*, XX, 57, 1 : *Deinde concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum.* Si voluntarium non sit, non est peccatum, XVIII, 120, 1. In nos dominari nequit nisi nos sponte ei addicamus, 112, 1; 113, 1 : *Peccatum enim vobis non dominabitur : non enim sub lege estis, sed sub gratia.* Peccatum, dum peccamus, nobis intrinsecus est, XVIII, 81, 1. Peccatum quadrupliciter consummatur, XX, 62, 1, 2 : *Peccatum vero, cum consummatum fuerit, generat mortem.*

An ante legem erat quidem peccatum actuale in mundo, sed non imputabatur ad pœnam mortis, XVIII, 101, 1 : *Usque ad legem enim peccatum erat in mundo; peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset.* Per legem magis auctum, 104, 2 : *Lex autem subintravit ut abundaret delictum.*

N. B. Peccatum dividitur primum tum in originale tum in actuale.

CAPUT TERTIUM.

DE PECCATO ORIGINALI.

1° *Peccatum originale quid sit et in quo consistat.* Peccatum originale non est tetra vel mala substantia, ut delirat Illyricus, I, 134, 2 : *Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum quod hominem fecisset in terra*; XVIII, 443, 2 : *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur : tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.* Non est, ut vult Calvinus, morbida qualitas in anima existens, et perpetuo prava desideria excitans, XX, 55, 1. Non consistit in concupiscentia, sed in morali aversione a Deo, XVIII, 130, 1 : *Nihil ergo damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu.* Peccatum originale sicut actuale est duplex : actuale et habituale, 99, 2. Est nobis voluntarium voluntate aliena, 100, 1. Est nobis proprium et inhærens, 450, 2. Peccatum originale per monstruum symbolice intelligitur, XIV, 517, 1.

2° *Peccati originalis existentia in omnibus hominibus asseritur.* Peccatum originale contra Pelagianos astruitur, XV, 212, 2. Originale peccatum habent omnes, XX, 527, 1. Electis et reprobis commune est, X, 352, 1 : *Væ vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Altissimi! Et si nati fueritis, in maledictione nascemini; et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.* Peccatum originale omnes necessario trahunt ab Adamo, nisi præveniantur, XVIII, 100, 2 : *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* In eo omnes nascimur, XVI, 23, 2. Id ex Adamo trahunt parvuli et quidem omnes, X, 325, 1; XVIII, 98, 1; 101, 1.

3° *Quomodo contrahatur.* Peccatum originale ex Adamo trahimus, non tamen ratione particulæ alicujus carnis ex eo decisæ, XV, 354, 1. Quomodo id in Adamo omnis anima contraxerit, XIX, 415, 1. Quæ fuerit radix peccati originalis, *ibid.* Peccatum originale transfunditur et contrahitur per generationem opera viri, XIV, 517, 2; XVI, 23, 1; XVIII, 32, 1; 64, 2. Peccatum originale non propagatione, sed imitatione tantum in posteros transisse, hæreticum est, XVIII, 32; 97, 1. Radix peccati originalis non fuit in Christo, XIX, 415, 1.

4° *Peccatum originale quanta mala pepererit*, IX, 690, 1 : *A muliere initium factum est peccati, et per illam omnes morimur.* Est causa omnium pœnarum et malorum, XVI, 458, 1 : *Et interrogaverunt eum discipuli ejus : Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur?* Peccatum originale cur vocetur jugum, X, 324, 2 : *Jugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ, in matrem omnium.* Per peccatum accisus est timor animalium erga hominem et hominis in illa dominium, IX, 477, 1 : *Posuit timorem illius super omnem carnem, et dominatus est bestiarum et volatilium.*

CAPUT QUARTUM.

DE PECCATO ACTUALI.

Peccata actualia maxime distinguuntur et dividuntur ratione causarum quibus producuntur; ratione gravitatis, ratione objecti, et præceptorum quibus opponuntur, et ratione modi.

ARTICULUS PRIMUS.

QUÆ SINT PECCATI ORIGO, CAUSÆ ET OCCASIONES.

1° *Peccati non est auctor Deus*, VI, 5, 1, 2; IX, 446, 2 : *Non dicas : Ille me implanavit; non enim necessarii sunt ei homines impii*; XVIII, 167, 1; XX, 51, 1 : *Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur; Deus enim intentator malorum*

est : ipse autem neminem tentat. Nec ad peccandum impellit, XVIII, 343, 1, 2 : *Tentatio vos non apprehendat, nisi humana ; fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* Id non præcipit Deus, XVI, 532, 1, 2 : *Et dixit ei* (Judæ) *Jesus : Quod facis fac citius.* Peccandi licentiam aut facultatem nulli dat Deus, IX, 454, 2 : *Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit spatium peccandi.* Peccatum nullum vel minimum ordinatur ad illustrandam Dei misericordiam, XVIII, 69, 2 : *Si autem iniquitas nostra justitiam Dei commendat, quid dicemus ? Numquid iniquus est Deus, qui infert iram ? (Secundum hominem dico.) Absit! Alioquin quomodo judicabit Deus hunc mundum ? Si enim veritas Dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius, quid adhuc et ego tanquam peccator judicor? et non (sicut blasphemamur, et sicut aiunt quidam nos dicere), faciamus mala, ut veniant bona ; quorum damnatio justa est.* Illustratio divinæ gloriæ per accidens tantum sequitur ex peccato, *ibid.* Deus sapientia sua peccata ordinat ad bonum misericordiæ vel justitiæ, 70, 1. Quare Deus peccata permittat, IX, 447, 2. *Vide* pro hujus articuli fusiori expositione Deus, cap. III, art. II, § IX, Sanctitas Dei.

2° *Peccata ex Evæ peccato prognata sunt, et pronascentur*, IX, 690, 2 : *A muliere initium factum est peccati, et per illum omnes morimur.*

3° *Causæ peccati intrinsecæ.* Primo. *Causæ intrinsecæ variæ.* Duæ sunt primæ peccati radices, quarum altera est in voluntate, quæ decernit male agere ; altera in intellectu, qui non cogitat timorem Domini prohibentis peccatum, *Psalm.* I, 221, 1. Peccatum varias habet causas nobis intrinsecas, nimirum voluntatem, intellectum, passionem, imaginationem, habitum pravum, ignorantiam et actum alterius peccati, XX, 54, 2 : *Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus.* Peccata ex sua causa theologi in tres species distinguunt, aliud enim committitur ex ignorantia, aliud ex infirmitate, aliud ex malitia, 79, 1.

Secundo. *Peccatum cur vocetur ignorantia*, XIV, 240, 1, 2. Omne peccatum prodit ex quadam ignorantia, id est imprudentia, quod scilicet homo non satis consideret peccati damna et pœnas gehennæ, quibus se obnoxium reddit, VII, 281, 2. Peccatum maxima ignorantia est; XIX, 393, 2 : *Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum......... qui condolere possit iis qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate.* Peccatum omne admixtam habet ignorantiam, X, 51, 1 : *Memorare testamentum Altissimi, et despice ignorantiam proximi.* Peccatum omne aliquem errorem practicum involvit, IX, 347, 1 : *Error et tenebræ peccatoribus concreata sunt; qui autem exultant in malis, consenescunt in malo.* Qui peccant ex certa scientia, non peccant ex errore, V, 428, 1 : *Errant qui operantur malum ; misericordia et veritas præparant bona.* Ejus periculum dæmon tegit specie honesti et boni, IX, 134, 1. Peccatum aliter homini ostendit diabolus, aliter Deus, XII, 227, 1. Peccator oculos mentis avertit a Deo, cœlo, gehenna, X, 19, 1. Peccatorum radix est oblivio Dei, *Psalm.* I, 55, 1 : *Convertantur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliviscuntur Deum.* Peccans non cognoscit practice Christum, XX, 568, 1 : *Et omnis qui peccat, non vidit eum, non cognovit eum.* Peccatoris oblivio, XII, 35, 2 : *Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciæ pectoralis suæ? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris.*

Tertio. *Omnis peccati initium est superbia*, IX, 314, 1, 2 : *Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo. Quoniam ab eo qui fecit illum, recessit cor ejus: quoniam initium omnis peccati est superbia.* Pleraque peccata e superbia oriuntur, 313, 2. Nulla sunt, nec fuerunt, nec esse poterunt sine superbia, IV, 285, 2 : *Superbiam numquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas, in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.* Peccatum est plerumque superbiæ punitio, V, 502, 2 et seq. : *Contritionem præcedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus* (*Vide* Superbia).

Quarto. *Alia peccatorum radix et causa est cupiditas*, Psalm. II, 188, 1 : *Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.* Peccata abundant ubi ardet libido, V, 280, 1. Peccatoris varia desideria, XII, 358, 2; 359, 1 (*Vide* Concupiscentia).

Quinto. *Peccatum ex malitia.* Peccans deliberate fit apud homines infamis, VI, 223, 1 : *Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur* (*vide* infra *Peccatores obstinati*).

4° *Causæ extrinsecæ seu occasiones peccati.* Qui sint peccati fomites et illecebræ, IX, 137, 1: *Synagogæ superborum non erit sanitas : frutex enim peccati eradicabitur in illis, et non intelligetur.* Peccandi materia ubique se offert, X, 27, 2 : *Leo venationi insidiatur semper : sic peccata operantibus iniquitates.* Peccata offerunt se ei peccare non cogitanti, *ibid.* Quomodo peccatum nos circumstet, XIX, 494, 2 : *Deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen.* Peccati instrumenta sunt membra externa, *Psalm.* II, 329, 1: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.* Incitatio ad peccatum est tentatio, XX, 16, 1 : *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in varias tentationes incideritis.* Peccati lapsus facilis, *Job*, 515, 1. Peccatum in conviviis facile contrahitur, 17, 1. *Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Job, et sanctificabat illos, consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim : Ne forte peccaverint filii mei, et benedixerint Deo in*

cordibus suis. Diebus quibus impune peccator, cavendum rectori ab otio et desidia, IX, 515, 2 et seq. : *Homo sapiens ab omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet ab inertia.*

ARTICULUS SECUNDUS.

PECCATUM RATIONE GRAVITATIS DIVIDITUR IN MORTALE ET VENIALE.

§ I. PECCATUM MORTALE.

I. Peccati mortalis gravitas respectu Dei.
1° *Peccatum unum est alio gravius*, XVI, 180, 1 : *Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui, et non præparavit, et non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Peccata in se non sunt paria et æqualia, XX, 113, 1 : *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Peccatum actuale duplex est, XVIII, 99, 2. Peccatum aliud veniale, aliud mortale, VI, 234, 1 : *Ne insidieris, et quæras impietatem in domo justi, neque vastes requiem ejus. Septies enim cadet justus, et resurget : impii autem corruent in malum;* XV, 161, 2 : *Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit judicio. Qui autem dixerit fratri suo, Raca, reus erit concilio ; qui autem dixerit Fatue, reus erit gehennæ ignis.* Peccatum unum mortale innumeris venialibus præponderat, VI, 328, 1 : *Grave est saxum, et onerosa arena : et ira stulti utroque gravior.* Peccatum mortale cur dicatur maximum, *Psalm.* I, 107, 2 : *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, et emundabor a delicto maximo.*

2° *Peccati gravitas, nequitia et enormitas*, III, 46, 2; IX, 221, 1 : *Fili, non semines mala in sulcis injustitiæ, et non metes ea in septuplum ;* X, 321, 2. Peccatum quam grave malum sit, ipsum est summum malum, IX, 489, 1 : *Revertere ad Dominum, et avertere ab injustitia, et nimis odito execrationem.* Peccatum est gehenna pejus, 583, 1. Peccatum unum est majus malum quam omnia mala pœnæ in unum collecta ; et cætera mala ei collata, mala non sunt, sed bona, XII, 24, 2. Peccare deterius est quam annihilari, cur, VII, 164, 1. Peccatum quot mala erga Deum contineat : *primo*, est aversio a Deo, bono increato et immenso; atque conversio ad bonum caducum, fragile, exile, turbidum; *secundo*, est contemptus Dei, præ honore et amore creaturæ; *tertio*, peccator peccando, quasi titulum et esse finis ultimi Deo adimit, eumque et spes suas omnes quasi transfert in creaturam ; XII, 28, 1 : *Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas.* Peccati malitia quintuplex, et axiomata septem de peccati malitia, 24, 1, 2. Peccati malitia nullo bono creato compensari potest, 25, 1. Peccatum mortale infinitam quamdam in se continet malitiam, XV, 101, 2; 539, 2.

3° *Peccatum est summa Dei injuria*, X, 315, 1, 2; XIII, 329, 1; XV, 414, 1. Peccatum ex diametro repugnat Deo, XV, 240, 1. Peccatum est contra Deum, XX, 56, 2 et seq. Peccati et Dei antitheses XII, 25, 1 et seq. Peccatores faciunt Deum sibi suisque peccatis quasi servum, XI, 537, 1 : *Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Peccata sunt tela quæ peccator in cœlum vibrat, *ibid.* Peccatum est sagitta configens Deum, XIV, 598, 2 : *Si affiget homo Deum, quia vos configitis me? Et dixistis: In quo configimus te? In decimis, et in primitiis. Et in penuria vos maledicti estis, et me vos configitis gens tota.* Peccatum est quasi deicidium, IX, 563, 2 : *Quasi rhomphæa bis acuta, omnis iniquitas, plagæ illius non est sanitas ;* XII, 24, 2; XIV, 152, 1. Peccatores peccando Deum velut cruci affigunt, XIV, 598, 2. Peccatum est christicidium, XII, 24, 2; XIV, 152, 1, 2; XVIII, 538, 1 : *O insensati Galatæ, quis vos fascinavit non obedire veritati, ante quorum oculos Jesus Christus præscriptus est, in vobis crucifixus?* Peccata nostra vulnerarunt Christum, XI, 630, 1, 2 : *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Christum quodammodo in crucem agunt, XV, 586, 2. Eumque ludibrio habent, 588, 2. Ei suis peccatis peccatores exprobrant, 588, 2. Et ei præbent acetum, 629, 2 et seq.

4° *Peccatum quantum sit sacrilegium*, XIV, 577, 1 : *Transgressus est Judas, et abominatio facta est in Israel, quia contaminavit Judas sanctificationem Domini.* Peccando polluit triplicem Dei sanctitatem, *ibid.* Peccator templum Dei polluit quod habet anima ejus, *ibid.* (*Vide* Sacrilegium, Templum).

5° *Omne peccatum includit apostasiam a Deo*, IX, 312, 1 : *Initium superbiæ hominis apostatare a Deo, quoniam ab eo, qui fecit eum, recessit cor ejus.* Peccatum quodlibet unicuique ipsum admittenti, idolum est, XI, 543, 1 : *Plastæ idoli omnes nihil sunt, et amantissima eorum non proderunt eis, ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur.* Cupiditates suas peccator facit deas, XIII, 309, 1 : *Et hæc nescivit, quia ego dedi ei frumentum, et vinum, et oleum, et argentum multiplicavi ei, et aurum, quæ fecerunt Baal.* Peccator corruit antequam diabolum adiret, XV, 126, 2. Peccator est incomis, inglorius, atheus, XII, 369, 2. Peccata dividunt hominem a Deo et cœlo, XI, 690, 1 : *Iniquitates vestræ diviserunt inter vos et Deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis ne exaudiret.* Peccator longe abest a Deo et cœlo, XVI, 206, 2 : *Et non post multos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose.* Peccator quomodo dicatur distare longe a Deo, *Psalm.* II, 371, 1 : *De pro-*

fundis clamavi ad te Domine; Domine, exaudi vocem meam.

6° *Peccatum est universi perturbatio*, X, 331, 2. Dissolvit harmoniam totius universi, id probatur eundo per opera sex dierum, I, 135, 1 : *Tactus dolore cordis intrinsecus : Delebo, inquit, hominem, quem creavi, a facie terræ, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres cæli : pænitet enim me fecisse eos.* Tollit perfectionem universi, *Job*, 608, 1 : *Numquid non perditio est iniquo, et alienatio operantibus injustitiam?* Turbat totum universum, et omnia inficit et inducit omnium rerum confusionem, XII, 546, 1; *Job*, 608, 1. Peccatum cœlum terramque inquinat, XIX, 520, 1. Peccata polluunt terram, II, 118, 2: *Nec polluamini in omnibus his quibus contaminatæ sunt universæ gentes quas ego ejiciam ante conspectum vestrum, et quibus polluta est terra.*

II. Peccati mortalis gravitas respectu peccatoris. — 1° *Peccatum est voluntaria cæcitas*, XII, 24, 1, 2; 588, 1, 2. Peccatum suam cæcitatem non advertit, 588, 1, 2 : *Et extendam rete meum super eum, et capietur in sagena mea; et adducam eum in Babylonem in terram Chaldæorum : et ipsam non videbit, ibique morietur.* Peccator fingit se a Deo non videri, sed in tenebris esse, IX, 607, 1 : *Tenebræ circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me : quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit, quoniam omnia videt oculus illius.* Ei peccanti mortaliter occidit sol justitiæ, XII, 127, 1 : *Occidit ei sol, cum adhuc esset dies.* Peccator agit in tenebris vitiorum et errorum, XVI, 50, 2 : *Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent.* Dormit in tenebris, XVIII, 654, 2: *Propter quod dicit: Surge, qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus.* Peccatum tenebris comparatur, XVI, 302, 1 : *Et lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt.* Peccati et tenebrarum analogiæ quinque, XX, 525, 1, 2 : *Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, et in tenebris ambulamus, mentimur.* Peccatum tenebras menti offundit, *Job*, 140, 1 : *Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie.* Peccatum amat tenebras, XVIII, 224, 2: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis*; 653, 2 : *Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Peccatum est summa animæ eclipsis, IX, 498, 2. Peccato homo adsciscit sibi errores et tenebras, 347, 2. Peccatores cæci et in tenebris ambulant, *Job*, 139, 2; 295, 1: *Palpabunt quasi in tenebris; et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios*; 387, 1 : *Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis ejus? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna, quæ super eum est, extinguetur?* 556, 2. Peccatores sunt luci rebelles, 499, 2; 501, 1; 502, 1, 2 : *Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem; per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem, dicens : Non me videbit oculus, et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt lucem.* Ob absentiam Christi putant se posse impune peccare, sed decipiuntur, V, 194, 1: *Veni, inebriemus uberibus, fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima. Sacculum pecuniæ secum tulit, in die plenæ lunæ reversurus est in domum suam.*

2° *Peccatum est summa stultitia*, X, 35, 2; XIII, 310, 1 : *Et nunc revelabo stultitiam ejus in oculis amatorum ejus : et vir non eruet eam de manu mea*; XVI, 207, 2 et seq. Peccator in Scriptura vocatur stultus, XIV, 496, 2. Peccator videtur non habere cor, XIII, 385, 1 : *Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor.* Peccator vere sensu parvulus est, XV, 405, 2. Quomodo non intelligit quæ operetur, XVIII, 123, 2 : *Quod enim operor, non intelligo.* Non advertens quo eat, in Jona fugiente repræsentatur, XIV, 28, 2. Peccator parvo pretio Deum amittit et vendit, XIV, 493, 2: *Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos.* Peccatores cum Esau vendunt vili esca jus ad cœlestem gloriam, I, 269, 2. Peccatorum securitas stulta, IX, 175, 2 : *Ne dixeris : Peccavi, et quid mihi accidit triste?*

3° *Peccatum est vanitas et nihil.* Est vanitas quadrupliciter, XII, 26, 1. Peccatum est nihil quare, XVI, 299, 2. Peccatum vocatur nihil, et peccatorem ducit ad nihil, XIII, 605, 2. Peccator lætatur in rebus nihili, ob septem rationes, *ibid.* Peccatores cur vocentur nugæ et nugaces, XIV, 309, 1. Peccator quam inania consectetur, XIII, 327, 1. Edit fructum mendacii, 423, 1 : *Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacii.* Peccator araneæ pulchre assimilatur, *Psalm.* I, 253, 1 : *Propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus, verumtamen vane contristatur omnis homo.* Peccator per usuras et fraudes parans sibi opes præbendas et dignitates, telas aranearum sibi texit, XIII, 394, 1.

4° *Peccatum est summa insolentia.* Peccator inverecundus est, audens peccare in conspectu Dei viventis et videntis, XVI, 210, 1. Peccare in cœlum quid sit, 209, 2 et seqq. : *Pater, peccavi in cœlum et coram te.* Peccat[illegible]de ad peccandum fit animosus, IX, 81, 1 : *Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non poterit justificari : iracundia enim animositatis illius, subversio illius est.*

III. Peccatorum quorumdam major gravitas et enormitas. — 1° *Peccata in cœlum clamantia quæ sint*, XI, 155, 1. *Expectavi ut faceret judicium, et ecce iniquitas; et justitiam, et ecce clamor.* Sunt peccata quatuor in cœlum clamantia,

parricidium, peccatum sodomiticum, merces operariorum defraudata, oppressio viduarum, pupillorum et pauperum, I, 119, 1 : *Dixitque* (Deus) *ad eum* (Cain) : *Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Cur peccata quædam in Scriptura *clamor* vocentur, *Job*, 498, 2 : *De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamavit, et Deus inultum abire non patitur.* Peccata quomodo clament in cœlum, XI, 694, 2 : *Multiplicatæ sunt enim iniquitates nostræ coram te, et peccata nostra responderunt nobis, quia scelera nostra nobiscum, et iniquitates nostras cognovimus*; XIV, 28, 2 : *Surge, et vade in Niniven, civitatem grandem, et prædica in ea : quia ascendit malitia ejus coram me.*

2° *Peccatum in Spiritum sanctum quod sit.* Peccatum in Spiritum sanctum et peccatum ad mortem quod sit; hæc vix remittuntur, XIX, 401, 2 : *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cœleste, et participes facti sunt Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, et prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Peccata in Spiritum sanctum sex sunt, XV, 307, 1 : *Ideo dico vobis : Omne peccatum et blasphemia remittetur homini : Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Quod peccatum sit irremissibile, IX, 447, 1. Peccatum ad mortem quid sit, XX, 617, 2; 618, 1, 2 : *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis.* Cur dicatur ad mortem, 619, 1. Peccatores quidam nec in hoc nec in futuro sæculo absolvuntur, XV, 306, 2. Quomodo in peccato suo mortui sunt Pharisæi, XVI, 440, 2 : *Ecce vado, et quæretis me, et in peccato vestro moriemini.*

3° *Peccata sacerdotum.* Peccata sacerdotum graviora sunt quam sæcularium, *Job*, 101, 2. Peccata sacerdotum præsertim in templo commissa, an sint abominatio desolationis futura, XIII, 131, 2 (*Vide* Clericus, Ecclesiasticus, Sacerdos).

4° *Peccatum per relapsum et consuetudinem roboratum.* Primo. *Peccator relapsus quam sit abominabilis*, VI, 211, 2: *Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.* Ad peccata dimissa redeuntes similes sunt canibus ad vomitum redeuntibus, XX, 468, 2 : *Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri et Salvatoris Jesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus..... Contigit enim eis illud proverbii : Canis reversus ad suum vomitum, et : Sus lota in volutabro luti.* Peccator ad vomitum rediens abominatio est Deo, IX, 380, 2 : *In oculis suis lacrymabitur inimicus; et si invenerit tempus, non satiabitur sanguine.* Non est iterandum, IX, 227, 1; 228, 1 : *Neque alliges duplicia peccata : nec enim in uno eris immunis..... Ne dicas : In multitudine munerum meorum respiciet Deus, et offerente me Deo altissimo, munera mea suscipiet.* Peccatores graves, etsi conversi, mox tamen relabuntur, V, 378, 1 : *Justitia custodit innocentis viam : impietas autem peccatorem supplantat.*

Secundo. *Peccatum consuetudinis.* Peccati actus propensionem producit, IX, 347, 1, 2 : *Error et tenebræ peccatoribus concreata sunt; qui autem exultant in malis, consenescunt in malo.* Peccatum quintupliciter acceptum, hominem ad peccandum inclinat, X, 28, 1 : *Leo venationi insidiatur semper : sic peccata operantibus iniquitates.* Qui peccatum peccato adjiciant, IX, 562, 1 : *Fili, peccasti, non adjicias iterum; sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur.* Peccati consuetudine roborati fructus et insensibilitas, VI, 214, 1, 2 : *Et dices : Verberaverunt me, sed non dolui; traxerunt me, et ego non sensi : quando evigilabo, et rursus vina reperiam?* Peccati consuetudo remorsum conscientiæ tollit, XVIII, 638, 1 : *Qui desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam.* Peccatoris habituati insensibilitas, XII, 36, 1 : *Et dixisti : Absque peccato et innocens ego sum : et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego judicio contendam tecum, eo quod dixeris : Non peccavi. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas!* Peccatorum lectus et lectuli quales, II, 402, 1; VII, 606, 1. Peccandi consuetudo est profundum, et quasi centrum ob quatuor analogias, V, 560, 2; 561, 1, 2 : *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit : sed sequitur eum ignominia et opprobrium.* Peccatis assueti quam ægre ab iis avellantur, XIII, 419, 2 : *Ephraim vitula docta diligere trituram, et ego transivi super pulchritudinem colli ejus : ascendam super Ephraim, arabit Judas, confringet sibi sulcos Jacob.* Peccata ex consuetudine amissa, curatu difficillima, *Job*, 388, 1 : *Immisit enim in rete pedes suos, et in maculis ejus ambulat.* Peccator habituatus, consuetudinarius est velut paralyticus, XVI, 374, 1 : *Erat autem quidam homo ibi, triginta et octo annos habens in infirmitate sua.* Et velut Lazarus quatriduo mortuus, 488, 1 : *Venit itaque Jesus, et invenit eum quatuor dies jam in monumento habentem*; 494, 2 : *Dicit ei Martha, soror ejus qui fuerat mortuus : Domine, jam fœtet, quatriduanus est enim.* Peccatores graves et habituati ægre convertuntur et salvantur, XV, 211, 1 : *Quam angusta et arcta via est, quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam!* XIX, 401, 2 (*Vide* Consuetudo).

5° *Peccatum sua peccata defendentium aut negantium.* Peccatum non agnoscens, sed defendens, in eo se affirmat, VI, 364, 2 et seq.: *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur.* Cum peccatore sua peccata defendente, Deus non potest ambulare, XIII, 559, 1 : *Numquid ambulabunt duo pariter, nisi*

convenerit eis? Peccator semper se excusat aliorum exemplo, X, 158, 2. Peccatum negans, dupliciter quasi peccat, IX, 547, 1 : *Quam bonum est correptum manifestare pœnitentiam! Sic enim effugies voluntarium peccatum.* Peccator cum risu et gaudio narrans peccata sua, odio se exponit, X, 35, 2 : *Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in deliciis peccati.* Peccatorum risus Sardonicus, XII, 78, 2.

6° *Peccatum obstinationis, obdurationis et excæcationis.* Peccatoris obstinati descriptio et impietas, V, 561, 1 et seq. Ejus cæcitas, *ibid.* Ejus obduratio, 562, 1. Fit infamis et probrum cœli et terræ, *ibid.* Ejus impœnitentia, *ibid.*, 2. Pudore jam protrito in malum obduratur, XVI, 531, 2. Peccatores obstinati mystice sunt Æthiopes, XIV, 292, 2. Peccator obstinatus ardens affectu pravo non quiescit, dum aliquod peccatum admittat, IX, 604, 1, 2 : *Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat.* Peccatores obstinati mores inolitos difficile relinquunt, XII, 117, 1, 2 : *Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas, et vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.* Peccator aspidi surdæ similis, *Psalm.* I, 373, 2; 374, 1 : *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ, et obturantis aures suas. Quæ non exaudiet vocem incantantium, et venefici incantantis sapienter.* Peccare semel satius quam esse in statu continuo peccati, XVIII, 304, 1. In peccati statu manens, per pietatis opera Dei iram placare non potest, VI, 122, 1, 2 : *Hostiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.* Peccator quomodo a Deo induretur, XVIII, 167, 2 : *Ergo cujus vult miseretur, et quem vult indurat.* Peccatoris excæcati mala, *Psalm.* I, 56, 2 : *Non est Deus in conspectu ejus : inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.* Sæpe justo Dei judicio, in morte, tot curis et doloribus opprimitur, ut Dei et salutis obliviscatur, maxime si pœnitentiam differat in mortem, XIII, 602, 2 : *Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una, et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus, et comburet eum ut efferat ossa de domo; et dicet ei qui in penetralibus domus est : Numquid adhuc est penes te? Et respondebit : Finis est. Et dicet ei : Tace, et non recorderis nominis Domini.*

7° *Peccatorum insignium quatuor genera*, VI, 438, 1. Peccantium tres gradus, XII, 295, 1; XX, 347, 2. Sex gradus peccati, VIII, 297, 2.

§ II. PECCATUM VENIALE.

1° *Quid sit peccatum veniale.* Peccata venialia sunt circa animam ut pulvis in oculos conjectus, VII, 270, 1 : *Qui timet Deum, nihil negligit.* Sunt quasi stipulæ, XVIII, 270, 1 : *Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit; dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur.* Peccatum omne veniale an ex genere vitari possit, XX, 136, 2 : *In multis enim offendimus omnes.* Peccata veniala omnia in hac vita justus vitare nequit, XVI, 8, 2. Peccata levia justus magna existimat, *Psalm.* I, 181, 2 : *Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo, multum est enim.* Peccatum veniale sensualitati, mortale voluntati tribuitur, XX, 58, 1. Peccatum sancti Petri in simulando judaismo, veniale tantum fuit, XVIII, 530, 1.

2° *Peccati venialis effectus.* Per peccatum veniale recedimus a Deo, XX, 183, 1 : *Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis. Emundate manus, peccatores; et purificate corda, duplices animo.* Peccatum veniale non tollit gratiam, 136, 2. Proprie non relinquit maculam, *Psalm.* I, 73, 1 : *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam.* Peccata venialia non impediunt justum ab æterna vita, XII, 634, 2.

Quantum sibi peccator noceat, dum aliquod peccatum, etiam veniale, committit, XII, 24, 2. Peccata venialia Deus subinde punit morte, II, 56, 1 (*Vide* NEGLIGENTIA, TEPIDITAS).

Peccata venialia Christus in apostolis expurgavit dum pedes eorum lavit, XVI, 527, 1.

ARTICULUS TERTIUS.

DE PECCATIS CONTRA DEUM, PROXIMUM ET SEIPSUM; DE PECCATIS COMMISSIONIS SEU FACTI ET OMISSIONIS; DE PECCATIS INTERNIS ET EXTERNIS.

1° *De peccatis contra Deum, proximum et seipsum, vide* singula quæque peccata sub suo proprio titulo.

2° *De peccatis commissionis seu facti, et omissionis, vide* quæque præcepta, vel affirmativa vel negativa.

3° *De peccatis internis et externis.* Peccata quot modis committuntur, opere, verbo et cogitatione, vel desiderio, *Psalm.* I, 29, 2. Peccati voluntas interna, etiam peccatum est, IX, 555, 2 : *Est qui vetatur peccare præ inopia, et in requie sua stimulabitur.* Ejus diutina cogitatio morosam delectationem efficit, 596, 2 : *Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium averte a me* (*Vide* COGITATIO, DESIDERIUM). Quomodo peccatum omne, præter fornicationem, extra corpus, sit, XVIII, 296, 1 : *Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est : qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.*

CAPUT TERTIUM.

DE EFFECTIBUS PECCATI.

ARTICULUS PRIMUS.

DE EFFECTIBUS PECCATI RELATIVE AD DEUM.

1° *Quid operentur peccata in Deum.* Peccata nullam Deo læsionem aut dolorem afferre possunt, IX, 503, 1 : *Quid est homo, et quæ est gratia illius, et quod est bonum, aut quid nequam illius?...* Quomodo peccatum Spiritum sanctum contristat, XXIII, 646, 2 : *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.* Peccata quomodo sint gravia Deo onera, XII, 187, 2 : *Si igitur interrogaverit te populus iste, vel propheta aut sacerdos, dicens : Quod est onus Domini, dices ad eos : Vos estis onus, projiciam quippe vos, dicit Dominus.*

2° *Peccatum Deum a nobis alienat.* Peccata Deum ad amaritudinem provocant, IX, 653, 2. Peccata avertunt a peccatore vultum Dei, XI, 642, 2 : *In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, et in misericordia sempiterna misertus sum tui.* Peccatum nos reddit Deo dissimiles, XX, 56, 1, 2 et seq. Peccati actus transiens post se in anima peccantis relinquit maculam habitualem peccati, per quam abominabilis fit Deo, XIII, 405, 1, 2 : *Abalienati sunt in confusionem, et facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.* Peccatores sunt a Deo maledicti, ut pii magis emineant, X, 176, 1. Peccatores justificari possunt in conspectu hominum, sed non in conspectu Dei, *Psalm.* II, 433, 2 et seq. : *Et non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Peccata Dei opem avertunt, IX, 99, 2; 525, 2. Peccatori a Deo se avertenti, opem suam subtrahit Deus, XIV, 91, 1 : *Tunc clamabunt ad Dominum, et non exaudiet eos : et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.* Peccator amicitiæ Dei et sanctorum renuntiat, V, 559, 1. Et quas occasiones ad hoc prætexat, *ibid.*

3° *Peccatores rogantes an exaudiat Deus*, XVI, 464, 1 : *Scimus autem quia peccatores Deus non audit.* Peccata faciunt intercapedinem inter Deum et hominem orantem, V, 475, 1 : *Longe est Dominus ab impiis; et orationes justorum exaudiet.* Peccatorum preces parum valent apud Deum, IV, 286, 2. Peccator non bene laudat Deum, IX, 442, 2 : *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* Quomodo peccatoris oratio Deo displiceat, VI, 368, 2 : *Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Peccator in statu peccati manens, et Deum orans, similis est Judæ proditori, 369, 2 et seq. Sed peccato valedicere cupiens, recte Deum orat, 370, 1. Quomodo eum Deus audiat, 370, 1. Cum peccator orationis studium deserit, a Deo deseritur, XIV, 81, 2.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE EFFECTIBUS PECCATI IN PECCATOREM.

1° *Peccati effectus collective sumpti.* Peccati quinque effectus : *primus* est quod aperti sint oculi; *secundus* est nuditas; *tertius* pudor et confusio; *quartus* est vermis conscientiæ; *quintus* est pavor et metus divini judicii, I, 104, 1. Ejus novem effectus, scilicet peccator, *primo* : obtegitur caligine et excæcatur.; *secundo*, de cœlo in terram, imo in infernum projicitur; *tertio*, ex templo Dei fit scabellum diaboli; *quarto*, omnes ejus speciosæ virtutes et gratiæ diripiuntur; *quinto*, omnes munitiones ejus destruuntur; *sexto*, polluitur ejus regnum sanctum et castum; *septimo*, cornu et robur ejus confringuntur; *octavo*, gratia Dei destitutus, retrorsum abit, et corruit coram inimicis; *nono*, succenditur in eo flamma concupiscentiæ, quæ omnia animæ bona depascitur, XII, 370, 1, 2 : *Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion : projecit de cœlo in terram inclytam Israel, et non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui. Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Jacob; destruxit in furore suo munitiones virginis Juda et dejecit in terram; polluit regnum, et principes ejus. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel; avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici, et succendit in Jacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.* Peccati noxa et virulentia, IX, 179, 1; 180, 1, 2; 220, 1 : *Discede a malo, et deficient mala abs te*; 562, 2; 563, 2 : *Quasi a facie colubri fuge peccata; et si accesseris ad illa, suscipient te. Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas hominum. Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non est sanitas.* Est quasi serpens et basiliscus, 562, 2. Item quasi leo, 563, 1; X, 27, 2 : *Leo venationi insidiatur semper : sic peccata operantibus iniquitatem.* Item gladius, IX, 563, 1, 2.

2° *Peccator per peccatum omni decore virtutum et gratiarum spoliatur*, XIV, 79, 2. Pro exiguis deliciis omnia sua desiderabilia impendit et dæmoni vendit, XII, 360, 2 : *Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus.* Peccans in uno multa perdit, VII, 329, 2 : *Qui in uno peccaverit, multa bona perdet.* Peccator quasi meretrix se prostituit, et omnes spiritus et potentias suas exhaurit et offert dæmoni, XII, 615, 2 : *Fabricasti lupanar tuum in capite omnis viæ, et excelsum tuum fecisti in omni platea; nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium, sed quasi mulier adultera, quæ super virum suum inducit alienos.* Peccator prodigit Dei gratiam, charitatem et virtutes, aliaque mala sibi creat, XVI, 206, 2 : *Et non post multos hos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose.* Peccato charitas amittitur, alioquin non recessura, XVIII, 382, 2 et seq. Peccati et excommunicationis analogiæ, XV, 411, 1. Peccator est nubes sine aqua, arbor autumnalis, fluctui maris similis, et stella errans, XX, 677, 1, 2. *Hi sunt....... nubes sine aqua, quæ a ventis circumferentur, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum servata est in æternum.*

3° *Peccatum excæcat mentem* : III, 481, 1. Peccatum caliginem menti inducit, IX, 347, 2. Peccatorum caligo, V, 118, 2 : *Via impiorum tenebrosa; nesciunt ubi corruant.* Sunt a via aberrantes instar erronum et ebriorum, 426, 2. Peccatores non apprehendunt sapientiam practicam, IX, 441, 1 : *Homines stulti non apprehendent illam, et homines sensati obviabunt illi; homines stulti non videbunt eam : longe enim abest a superbia et dolo.* Peccatis immorantium quanta cæcitas, I, 724, 1 : *Sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere.* Peccata sunt nubes ob quatuor causas, XII, 400, 2 : *Opposuisti nubem ne transeat oratio.*

4° *Peccatum servitutem inducit*, XVII, 466, 2 : *Amen, amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, servus est peccati.* Peccatum est tyrannus, I, 116, 1; XVI, 446, 2; *Job*, 388, 2 : *Tenebitur planta ejus laqueo, et exardescet contra eum sitis; Job*, 393, 2: *Avellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, et calcet super eum, quasi rex, interitus.* Peccata sunt funes ob quatuor causas, X, 47, 1 : *Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur*; XI, 161, 1 : *Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis veritatis, et quasi vinculum plaustri peccatum!* Peccatum catena est, 680, 2 : *Tunc invocabis, et Dominus exaudiet : clamabis, et dicet : Ecce adsum. Si abstuleris de medio tui catenam, et desieris extendere digitum, et loqui quod non prodest.* Peccata laquei sunt, *Psalm.* I, 61, 1, 2 : *Pluet super peccatores laqueos: ignis, et sulphur, et spiritus procellarum pars calicis eorum.* Peccata sunt funes, vincula, onus, laquei mortis, lapis, spinæ, vermes, semen, messis et ignis, XII, 552, 1, 2. Peccatum est quasi carcer, *Job*, XVIII, 196, 1 : *Conclusit enim Deus omnia in incredulitate, ut omnium misereatur.* Peccatum regnum habet in anima nostra, 106, 2; 112, 1 : *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato.* Peccator servus est peccati, X, 189, 1, 2; 190, 2; XVI, 446, 2 et seq. Est servus concupiscentiæ, XX, 465, 1 : *Superbia enim vanitatis loquentes, pelliciunt in desideriis carnis luxuriæ eos, qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur : libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis : a quo enim quis superatus est, hujus et servus est.* Peccator traditur in manus iniquitatis, *Job*, 204, 2. Peccatis servire, gravis est servitus IX, 677, 2 : *Beatus......... qui lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se.* Peccatores quam sint miseri servi, I, 625, 2. Peccator est diaboli equus, mancipium et captivus, V, 150, 2: *Iniquitates suæ capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur*, XIX, 397, 2 : *Et resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.* Dat annos suos diabolo, V, 136, 2 et seqq. : *Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos crudeli.* Et vires animæ peccato, 138, 1, 2 : *Et gemas in novissimis, quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum.* Quas ei vires eripiat, *ibid.* Peccatores quasi chirographum scribunt, quo testantur se peccato et diabolo quasi mancipium vendere se, XI, 537, 1 : *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me : et peccatorum tuorum non recordabor.* Peccator videtur quasi a diabolo possessus, V, 69. 2.

5° *Peccati turpitudo hominem reddit bestiis similem.* Peccati turpitudo angelum pulcherrimum fecit teterrimum diabolum, et hominem facit similem diabolo, IX, 575, 1 : *Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam*, XVI, 123, 1. Peccati confusio, XI, 579, 1. Peccatum est animæ spiritualis summa spurcitia; XII, 36, 1 : *Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas!* Ejus typus menstruum est, VIV, 517, 2 : *In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris et menstruatæ.* Peccatoris splendor externus, internus fœtor, XIV, 189, 1. Peccatorum corruptio et sordes, *Job*, 587, 2 : *Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices, et radix juniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium et in cavernis terræ, vel super glaream. Qui inter hujuscemodi lætabantur, et esse sub sentibus delicias computabant.* Peccatum cur vocetur sanguis, XI, 113, 1 : *Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt*; XIII, 335, 2 : *Maledictum et mendacium, et homicidium et furtum, et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit.* Peccata hominem reddunt similem bestiis, I, 71, 1. Peccator non homo est, sed bestia, XIII, 419, 2. Carni, ventri, veneri indulgens, colit vitulos Bethaven, fitque quasi vitulus, quare, 414, 2 : *Vaccas Bethaven coluerunt habitatores Samariæ.* Peccator est quasi sus, XX, 469, 1, 2 et seqq. : *Contigit enim eis illud proverbii : Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti.* Onagro peccatores similes sunt, *Job*, 228, 2 : 587, 2. Peccatores in belluas degenerant, XIII, 335, 2; *Job*, 587, 2.

6° *Peccatum est hominis acerrimus hostis et tortor*, V, 137, 1. Peccator quantum sibi noceat, IX, 191, 1 : *Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum.* Sibi, non Deo nocet, *Job*, 199, 2 : *Peccavi, quid faciam tibi, o custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihimetipsi gravis?* 670, 1, 2 : *Si peccaveris, quid ei nocebis? et si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contre eum?* Peccator dum justis vult nocere, magis sibi nocet, *Psalm.* I, 233, 1 : *Observabit peccator justum et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum, quoniam prospicit quod veniet dies ejus.* Peccator suæ miseriæ est auctor et faber, V, 53, 1 : *Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.* Sibi injuriam facit, XII, 550, 1 : *Nunc finis super te, et immittam furorem meum in te; et judicabo te juxta vias tuas, et ponam contra te omnes abominationas tuas.* Peccatores sunt hostes animæ suæ, V, 243, 2 : *Qui autem in me peccaverit, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.* Sibi ipsis tendunt laqueos, 42, 2 : *Frustra autem jacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas.* Peccator in se immisericors est, XIV, 43, 2 : *Qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam derelinquunt.* Peccatum comparatur leoni; insidiatur peccatori eumque necat, X, 27, 2 : *Leo venationi insidiatur semper, sic peccata operantibus iniquitates.* Peccator odit animam suam, X, 105, 1: *Miserere animæ tuæ placens Deo, et contine : congrega cor tuum in sanctitate ejus, et tristitiam longe expelle a te.* Peccatum quomodo illudat peccatori, V, 412, 1 : *Stultus illudet peccatum; et inter justos morabitur gratia.* Peccator sibimetipsi gravis, *Job*, 199, 2. Peccatum est grave onus animam deprimens, XVIII, 573, 1. Solus causa perditionis suæ, 129, 2 : *Nihil in terra sine causa fit, et de humo non oritur dolor.* Peccatum sui ipsius carnifex, 201, 1; 389, 2 : *Undique terrebunt eum formidines, et involvent eum pedes ejus.* Peccator quasi furens in necem suam ruit, XII, 638, 2. Peccatoris furor, ut furor serpentis, qui nulla arte mansuefieri potest, *Psalm.* I, 373, 2 : *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ et obturantis aures suas.* Peccator peccando sibi plectit virgas, catenas, laqueos, XII, 552, 1. Peccator seipsum punit, III, 489, 2. Peccator sibi pœna fit, *Job*, 106, 2 : *Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, et seminant dolores, et metunt eos* : 201, 1; 588, 1. Peccatum semper cum dolore conjunctum, 105, 2. Peccati vis in peccatores quanta sit, XI, 742, 2 : *Abscondisti faciem tuam a nobis, et allisisti nos in manu iniquitatis nostræ.*

7° *Peccatum animæ morbus, et quantum ei amarum.* Peccatum est animæ morbus et corruptio, XVIII, 685, 2 : *Gratia cum omnibus qui diligunt Dominum nostrum Jesum Christum in incorruptione.* Peccatum est lepra, II, 83, 2; XI, 114, 1. Peccati et lepræ analogia, XV, 221, 2. Est ulcus, II, 85, 2. Est tinea, XI, 600, 2. Peccati acerbitas, XIII, 467, 1 : *Pereat Samaria quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum.* Peccatum vocatur sæpe in Scriptura amaritudo, fel, toxicum, absinthium, 580, 1. Peccatum absinthium, XIII, 580, 1; *Job*, 588, 1. Peccata cur vocentur amaritudines Dei, XIII, 453, 1 : *Ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis.* Peccatum uva acerba est, XII, 631, 2 : *Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium? Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt.* Est vinum amarum, VI, 208, 1 : *Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus : ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet.* Peccatum comparatur aceto, uvæ acerbæ, et fumo, V, 307, 1 : *Sicut acetum dentibus, et fumus oculis, sic piger his qui miserunt illum.* Est mel mox in felle convertendum, II, 18, 2. Est gutta mellis, et mare fellis, XII, 78, 1 : *Dominus Deus noster silere nos fecit, et potum dedit nobis aquam fellis. peccavimus enim Domino.* Peccatum fel et toxicum est, quare, II, 505, 1 : *Ne forte sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cujus cor aversum est hodie a Domino Deo nostro : ut vadat et serviat diis illarum Gentium, et sit inter vos radix germinans fel et amaritudinem.* Est fel amarissimum, XVII, 202, 1, 2 : *Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, et roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse.* Peccatum simile est escæ, sed una cum ea peccatorum unco, id est reatu perfodit, VI, 396, 2.

Peccatoris remorsus, XII, 358, 2; 359, 1. Eum lancinat conscientiæ remorsus, VI, 284, 2. Peccatum in delectatione sua quasi pungendo mentem lancinat, V, 548, 2 : *Animus gaudens ætatem floridam facit; spiritus tristis exsiccat ossa.* Peccati tres vermes, IX, 531, 2: *Qui peccat in animam suam pœnitebit : et qui jucundatur in malitia, denotabitur.* Peccator præ dolore conscientiæ lymphatur, *Job*, 353, 1.

8° *Peccatum animæ mors est.* Peccatum est mors hominis, III, 647, 1. Cur peccatum vocetur frigus, XII, 60, 1 : *Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam.* Peccatum est quasi somnus et mors animæ, XVIII, 654, 2 : *Propter quod dicit : Surge qui dormis, et exurge a mortuis.* Peccator similis est dormienti, item mortuo, ob quinque analogias, IX, 582, 1 : *Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam, et in fine narrationis dicit : Qui est hic?* Peccatum solum causa mortis animæ, XII, 637, 2 : *Quare moriemini, domus Israel?* Peccatoris mater est mors, XVIII, 601, 2. Cur peccati mors dicatur primogenita, 99, 1, Peccatum est umbra mortis ob sex causas, XII, 115, 1 : *Date Domino Deo vestro gloriam antequam contenebrescat, et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos : expectabitis lucem, et ponet eam in umbram mortis, et in caliginem*, XVI, 50, 2 : *Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent.* Peccatoris miseria et demersio in profundum, IX, 494, 1; 495, 1 : *Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mor*

kso, *quasi nihil, perit confessio*. Peccator est cadaver mortuum, III, 647, 1. Est cadaver, pestis, vomitus, II, 133, 1; 296, 1.

9° *Peccatum est fons omnium malorum quæ sub sole fuerunt et erunt*, XII, 24, 2. Quanta mala homini attulerit, XVIII, 98, 2; 99, 1. Tota genealogia peccati, et gradus consanguinitatis et affinitatis, 98, 2. Ejus generatio, et prosapia, proles, nepos, pronepos, XX. 62, 2. Peccata peccatori omne malum creant, X, 27, 2. Peccatores parant sibi malum, V, 427, 1 : *Errant qui operantur malum, misericordia et veritas præparant bona.* Peccatum multas secum pœnas trahit, IX, 406, 2 : *Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti.* Multiplicem invehit miseriam, V, 442, 2 et seq. : *Justitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum.* Peccata vocantur dolor et labor, cur, XI, 690, 2 : *Confidunt in nihilo, et loquuntur vanitates : conceperunt dolorem, et pepererunt iniquitatem*; XIV, 202, 1 : *Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem?* Peccati pondus et dolor omnium gravissimus, XIV, 101. 2 et seq. : *Nunc quare mærore contraheris? Numquid rex non est tibi aut consiliarius tuus periit, quia comprehendit te dolor sicut parturientem?* Peccata miseriæ sunt, *Psalm.* I, 33, 1. Peccatum solum miseros facit, *Psalm.* I, 241, 1, 2: *Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravatæ sunt super me.* Peccati dolores parturientium, *Job*, 352, 2. Mulier post partum lætatur; peccator post commissam culpam magis torquetur, *ibid.* Peccata pejora quam fœtus viperinus, 353, 1.

Peccatores laborant inopia rerum omnium naturalium et supernaturalium, XV, 207, 1 : *Et postquam omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa, et ipse cœpit egere.* Sunt in continua esurie, XV, 146, 1. Peccata sunt instar panis subcinericii, XII, 383, 1 : *Ephraim factus est panis subcinericius qui non reversatur.* Peccatum est lapidosus panis, VI, 66, 1 : *Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os ejus calculo.* Peccator panem lugentium comedit, XIII, 401, 2 : *Sacrificia eorum quasi panis lugentium, omnes qui comedent eum, contaminabuntur : quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabit in domum Domini.* Peccatum est panis durus, nec ullo stomacho digestibilis, XVIII, 455, 1. Peccatores cor terræ affigunt, et terrenis privantur, X, 330, 2. Peccatores licet ditissimi cur sæpe laborent ære alieno gravati, *Psalm.* I, 234, 2.

Peccatum est causa tristitiæ. IX, 136, 2 : *Cor nequam gravabitur in doloribus et peccator adjiciet ad peccandum.* Peccator adhærens creaturis, nihil nisi turbulentumi n iis invenit, XIV, 31, 1. Peccatores magis cruciant ærumnæ quam pios, X, 329, 1, 2 : *Furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio, et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam ejus ..... Cum omni carne ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum.* Peccatoris felicitas cito desinet, IX, 287, 1. Ejus opes et gloriam zelare non oportet, *ibid.* : *Non zeles gloriam et opes peccatoris, non enim scis quæ futura sit illius subversio.*

Peccator semper pavidus est et trepidat, V, 365, 2 : *Dolus in corde cogitantium mala; qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.* Ubique et omnia timet, VI, 363, 1 : *Fugit impius, nemine persequente; justus autem quasi leo confidens absque terrore erit.* Nec tamen Deum timet, IX, 588, 2 : *Sicut pali in excelsis. et cæmenta sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt; sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet, sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, sic et qui in præceptis Dei permanet semper.* Peccatores sunt timidi et suspicaces, *Job*, 389, 2. Peccator nusquam tutus, 224, 2.

Peccatorum breve et vanum gaudium, X, 331, 1, 2: *Substantiæ injustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitru magnum in pluvia personabunt. In aperiendo manus suas lætabitur : sic prævaricatores in consummatione tabescent.* Peccati delectatio brevis est, IX, 221, 2. Peccator concipit peccatum cum brevi voluptate, sed parit cum magno et longo dolore præsenti et æterno, XIII, 460, 2 : *Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus. Dolores parturientis venient ei.* Peccati voluptas quam sit vana et insipida, 327, 1. Sæpe desolationis est causa, 467, 1 : *Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum.*

Peccatorum causa, cur vita hominis brevior sit, *Psalm.* II, 110, 1 : *Quia defecimus in ira tua, et in furore tuo turbati sumus.* Peccatum ex natura sua mortem meretur, et effectus et filia peccati est mors, XVIII, 98, 2 et seq. : *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Peccatum induxit mortem, IX, 424, 2. Peccata morborum causæ, X, 278, 1 : *Qui delinquit in conspectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici.*

10° *Peccatum nisi deleatur, in nova peccata hominem pertrahit et certum periculum inferni inducit.* Peccatorum usuræ, *Psalm.* I, 469, 1. Peccatum nisi deleatur ad peccatum trahit, quod ex Davidis exemplo probatur, III, 478, 1. Ex uno in aliud labimur, V, 503, 1 : *Contritionem præcedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus.* Peccatum unum trahit ad aliud, et hoc ad aliud, 150, 2 : *Iniquitates suæ capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur*; IX, 136, 2. *Cor nequam gravabitur in doloribus, et peccator adjiciet ad peccandum*; 221, 2 : *Fili, non semines mala in sulcis injustitiæ, et non metes ea in septuplum*, XV, 591, 2. Unum trahit ad plura, XX,

113, 1; 114, 1 : *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Et secundum gravius priore est, quod exemplo Petri probatur, necnon pontificum et seniorum, XV, 591, 2; 654, 2. Anima per peccatum fit instabilis, cur, XII, 358, 1, 2 : *Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est.*

Peccatum certum inferni periculum est, IX, 133, 2: *Cor durum male habebit in novissimo; et qui amat periculum, in illo peribit.* Tria peccati pericula, X, 554, 2 : *Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum, et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum.* Peccatores parant sibi infernum, V, 43, 1, 2 : *Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas.* Peccator dormitat quodammodo in mediis mortis et gehennæ periculis, VI, 212, 2 : *Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator, amisso clavo.* Inchoate tantum reprobus est, X, 171, 1, 2. In hac vita peccatores manent in Christo sicut in vita, sed post eam ab eo separantur, XVI, 562, 1 : *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, et arescet, et colligent eum, et in ignem mittent, et ardet.* Peccatores tam occulti quam manifesti sunt in Ecclesia Dei, XVIII, 637, 1.

12° Omnia peccatorum opera non sunt peccata, X, 207, 1. Omnia quæ tangit peccator peccato illico non inficit. XIV, 345, 1. Docere etiam possunt virtutem, IX, 442, 2 et seq. : *Non est speciosa laus in ore peccatoris : quoniam non est a Domino missus : quoniam a Deo profecta est sapientia.* Peccator magnus recte aliorum culpas minimas nequit corrigere, vel judicare, XV, 207, 1 : *Quomodo dicis fratri tuo : Sine ejiciam festucam de oculo tuo; et ecce trabs est in oculo tuo? Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui.*

ARTICULUS TERTIUS.

DE EFFECTIBUS PECCATI IN ALIOS.

1° *Peccator omnibus inutilis est et noxius*, IX 530, 1 : *Qui credit cito, levis corde est; et qui delinquit in animam suam, insuper habebitur.* Ipsi sibi nequam est, nec alteri bonus est, IX, 370, 1 : *Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et eleemosynas non danti : quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et misertus est pœnitentibus.* Peccator solet esse immisericors, 370, 2 : *Da misericordi, et ne suscipias peccatorem, et impiis et peccatoribus reddet vindictam.* Peccatorum vexatio qua pios vexant, brevis et futilis, IX, 567, 1 : *Stuppa collecta, synagoga peccantium et consummatio illorum, flamma ignis.* Peccatorum potentia torrenti, vel pluviæ velocissimæ transeunti similis, *Psalm.* I, 374, 1, 2 : *Ad nihilum devenient, tanquam aqua decurrens, intendit arcum suum, donec infirmentur.*

2° *Unius peccatum sæpe multis nocet*, Job, 608, 2: *Numquid n... perditio est iniquo, et alienatio operantibus injustitiam?* Ob peccata regna et urbes pereunt. IV, 326, 1 : *Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui.* Peccatum attulit linguarum confusionem, XIV, 303, 1, 2 : *Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, et serviant ei humero uno.* Peccatum regis luit populus, III, 520, 1 : *Facta est quoque fames in diebus David tribus annis jugiter, et consuluit David oraculum Domini. Dixitque Dominus: Propter Saül et domum ejus sanguinum, quia occidit Gabaonitas.* Peccatum publicum, dum non punitur, totam terram et rempublicam contaminat, XII. 38, 2. Propter unius crimen sæpe aliquando communitas punitur, *Job*, 608, 2. Peccata Christianorum causa persecutionum in Ecclesia, *Psalm.* 4, 385, 1, 2: *Deus, repulisti nos, et destruxisti nos; iratus es, et misertus es nobis.* Peccata episcopi et pontificis totum populum inquinant, XIX, 520, 1. Peccata subditorum ascribenda negligentiæ superiorum, IX, 224, 2 : *Noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates*; 227, 1 : *Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum.* Peccata populi, causa lapsus principium, III, 533, 2; 534, 1.

CAPUT QUARTUM.

DE PŒNIS PECCATI.

ARTICULUS PRIMUS.

DE PŒNIS PECCATO INFLICTIS IN HAC VITA.

1° *Peccatum omne punit Deus*, XIII, 453, 2 : *Ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis, et sanguis ejus super eum veniet, et opprobrium ejus restituet ei Dominus suus.* Peccanti nemini, ne sancto quidem parcit Deus, *ibid.* Peccato unicuique congruam pœnam Deus statuit, XVI, 135, 1. Peccatori duplici ira irascitur Deus, XIV, 147, 1 : *Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei.* Peccatum est quasi scopus furoris Dei, XII, 70, 2 : *Tonde capillum tuum, et projice, et sume in directum planctum; quia projecit Dominus, et reliquit generationem furoris tui.* Peccatoribus vindicta Dei timenda, IV, 326, 1. Peccatum Deum ad vindictam provocat, *Job*, 107, 1 : *Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, et seminant dolores, et metunt eos, flante Deo perisse, et spiritu iræ ejus esse consumptos.* Peccatori semper imminet Dei ultio, XIV, 413, 1 : *Et conversus sum, et levavi oculos meos; et vidi, et ecce volumen volans. Et dixit ad me : Quid tu vides? Et dixi : Ego video volumen volans. longitudo ejus viginti cubitorum, et latitudo ejus decem cubitorum. Et dixit ad me : Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ : quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, judicabitur; et omnis jurans, ex hoc similiter judicabitur.* Facile est Deo peccatores punire, Job,

107. 1. Peccati fores pœna obsidet quasi Cerberus, I, 116, 1 : *Dixitque Dominus ad eum* (Cain) : *Quare iratus es, et cur concidit facies tua ? Nonne si bene egeris, recipies ; sin autem male, statim in foribus peccatum aderit?* Peccata sententiam dant contra se et sui auctores, XII, 557, 1, 2 : *Secundum viam eorum faciam eis, et secundum judicia eorum judicabo eos : et scient quia ego Dominus.* Peccatores a Deo non puniri ingens malum est, XII, 617, 1 : *Et requiescet indignatio mea in te, et auferetur zelus meus a te, et quiescam nec irascar amplius. Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, et provocasti me in omnibus his : quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus tuus, et non feci juxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis.* Eos puniri satius est in hac vita, quo in futuro impune habeant, XIV, 166, 2 : *Quid cogitatis contra Dominum ? Consummationem ipse faciet, non consurget duplex tribulatio.* Peccatores magnos tolerat interdum Deus ob proles sanctas quas prævidet ex eis nascituras, XI, 110, 2 ; 111, 1 : *Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus et quasi Gomorrha similes essemus.*

2° *Quænam peccata puniat vel non puniat Deus.* Peccata futura Deus non punit, sed præterita, XVI, 458, 1, 2 : *Et interrogaverunt eum discipuli ejus : Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur?* Neminem punit Deus ob peccatum conditionale futurum, sed absolute commissum, X, 352, 1, 2 : *Væ vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Domini Altissimi ! Et si nati fueritis, in maledictione nascemini : et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.* Peccata etiam materialia punit Deus. I, 236, 1, 2 : *Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, et dixit ei : Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande?* Peccata quæ Deus maxime in hac vita puniat, scilicet peccata publica et inverecunda, quæ humanæ societati exitialia sint, I, 205, 1, 2.

Peccata filii patri imputantur, VI, 28, 2. Peccata patrum in filios an et quando Deus puniat, XII, 635, 1, 2 : *Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui quæ fecit, timuerit, et non fecerit simile eis...... Hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet.* Peccata patrum Deus punit in filios innocentes et nocentes, II, 413, 2 : *Ego enim sum Dominus Deus tuus, Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum super filios, in tertiam et quartam generationem, his qui oderunt me.* Peccata patrum puniuntur in filiis, et quomodo VI, 521, 1 ; *Psalm.* II, 247, 2 : *In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini, et peccatum matris ejus non deleatur.* Peccata parentum punit Deus in filiis ac posteris, cum similia peccata non vitant *Psalm.* II, 30, 2 : *Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum; cito anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis.* Peccata patrum et maritorum punit Deus peccata filiorum et uxorum, XIII, 345, 1 : *Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ, et super sponsas vestras cum adulteraverint : quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, et cum effeminatis sacrificabant.*

3° *Quomodo peccata puniat Deus.* Peccatorum mensuram expectat, II, 414, 1. Peccatorum mensura quæ, I, 205, 1, 2 : *Necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus.* Peccata implere quid sit, XIX, 122, 1, 2 : *Qui* (Judæi) *et Dominum occiderunt Jesum, et Deo non placent, et omnibus hominibus adversantur, prohibentes nos Gentibus loqui ut salvæ fiant, ut impleant peccata sua semper.* Peccata nostra punit Deus citra condignum, IV, 278, 1 : *Justus es, Domine, et omnia judicia tua justa sunt, et omnes viæ tuæ, misericordia, et veritas, et judicium,* IX, 221, 1. Quam graviter peccata punire soleat Deus, X, 16, 2 : *Qui transgreditur a justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad rhomphæam.* Ea Deus cum punit, dicitur revelare turpitudinem tam peccati quam peccantis, XII, 118, 2 : *Hæc sors tua, parsque mensuræ tuæ a me, dicit Dominus, quia oblita es mei, et confisa es in mendacio. Unde et ego nudavi femora tua contra faciem tuam, et apparuit ignominia tua, adulteria tua, et hinnitus tuus, scelus fornicationis tuæ : super colles in agro vidi abominationes tuas.* Peccata in oculto patrata Deus educit in lucem, XIV, 418, 2. Peccati quam sit brevis voluptas et quam cito interdum punitio sequatur, I, 510, 2 : *En pluam cras hac ipsa hora grandinem multum nimis, qualis non fuit in Ægypto a die qua fundata est usque in præsens tempus.* Peccatum est interdum peccatorum præcedentium pœna, et quidem gravissima, I, 205, 1, 2 ; *Psalm.* I, 18, 1 : *Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, et pereatis de via justa. A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus, propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus, verumtamen vane conturbatur omnis homo* ; 449, 1, 2 : *Quem tu percussisti persecuti sunt, et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, et non intrent in justitiam tuam.* Unum peccatum per aliud punitur, VI, 157, 1 : *Fovea profunda os alienæ : cui iratus est Dominus, incidet in eam* ; 435, 1 : *Tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum, et dicam : Quis est Dominus ? aut necessitate compulsus furer, et perjurem nomen Domini.* Deus peccata priora castigat per sequentia turpiora, VIII, 282, 1 : *Auferet se* (Spiritus sanctus) *a cogitationibus quæ sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate.* Peccatorum multorum cervices concidit Deus,

Psalm. II, 369, 1 : *Dominus justus concidit cervices peccatorum. Confundantur et convertantur retrorsum qui oderunt Sion.* Peccatores devorat terra, I, 569, 2 : *Extendisti manum tuam, et devoravit eos terra.* Peccatoris cum Deus obliviscitur, ingens ejus est pœna, XIII, 292, 1, 2. Causa hujus oblivionis est quia ipse prius Dei oblitus est, *ibid.* Punitur peccatum ubi est perpetratum, III, 521, 1, 2 ; 522, 1.

4° *Quibus instrumentis utatur Deus in puniendis peccatoribus.* Per quæ quis peccat, per hæc et torquetur, VIII, 517, 1, 2 : *Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant mutos serpentes, et bestias supervacuas, immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam ; ut scirent, quia per quæ peccat quis, per hæc et torquetur* ; X, 318, 1 : *Hæc omnia sanctis in bona, et peccatoribus in mala convertentur* ; XI, 61, 1 : *Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter : quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus. A minore quippe usque ad majorem omnes avaritiæ student.* Pro sorte obtingit peccatori uxor nequam, IX, 686, 1 : *Brevis omnis malitia super malitiam mulieris, sors peccatorum cadat super illam.* Peccantes mortaliter olim a dæmonibus corripiebantur, XVII, 352, 2. Peccatores subinde castigat Deus per angelos bonos, IV, 511, 1. Peccatores lascivientes a morte subito opprimuntur, XII, 522, 2. Tunc maxime plorandi sunt, cum in peccato sunt vel moriuntur, IX, 582, 2 ; 583, 1 : *Modicum plora supra mortuum, quia requievit, nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui.*

5° *Peccata quæ in Scripturis a Deo in hac vita punita notantur.* Peccata Hebræorum punita, III, 6, 2. Peccata Israelis punita per varias servitutes, III, 109, 1. Eorum idololatria punita, 122, 2. Eadem punita servitute, 124, 2 ; 147, 1, 2. Quando peccatorum Judæorum mensura ab ipsis impleta fuerit, XIV, 416, 2 ; 417 ; 420, 1, 2.

Jericho propter peccata exusta fuit, III, 37, 2. Peccatum Achan punitum, 44, 2. Peccatum Gedeonis Ephod fabricantis inadvertentia punitum deletione posterorum, 168, 1. Ambitio Abimelech morte ingloria punita, 178, 2. Samsonis concupiscentia punita, 212, 1 2. Peccata Heli quomodo punita, 279, 1, 2, 284, 1. Scelera Chananæorum ob quæ a Deo puniti, VIII, 528, 2 et seq. Peccata Philistinorum ponentium arcam tanquam debellatam juxta Dagon, III, 290, 2 ; 292, 2. Præcipitatio Saulis punita, 325, 2 ; 336, 1. Item ejusdem inobedientia, 337, 2 ; 359, 1, 2. Et impietas, 409, 2. Peccatum Davidis punitum, et quomodo, 482, 1. Mors infantis adulterio concepti fuit pœna temperata clementia, 484, 1. Fuit ipse punitus per morbum gravem, 484, 1. Punitur libido varie per totum caput XIII, lib II *Reg.* Comæ studiosus Absalom per comam punitur, 494, 1, 2. Salomonis peccatum punitum, 613, 1, 2 ; 614, 1, 2. Peccatum Jeroboam eversione familiæ et aliorum regum Israel punitum, 627, 2. Quatuor plagæ peccati Jeroboam, 629, 2. Idololatria Roboam punita, 642, 1, 2. Peccatum Josaphat punitum, 671, 1. Peccata Achab punita, 672, 1. Peccatum Ochoziæ morte punitum, IV, 3, 2. Peccatum duorum quinquageniorum igne de cœlo punitum, 4, 1, 2. Peccatum puerorum exprobrantium Eliseo calvitiem, 12, 2. Idololatria regum Israel punita, 14, 2. Peccatum Giesi lepra, 29, 1, 2. Schisma Samariæ fame punitum, 34, 1. Incredulitas ducis in Samaria morte punita, 36, 1, 2. Peccata Benadab regis Syriæ morte punita, 38, 1, 2. Achabi morte filiorum, 45, 1. Idque congrue cophinis ad exemplum aliorum, *ibid.* Jezabelis peccata quomodo punita, 43, 2. Item Athaliæ parricidia et ambitio, 50, 3. Item Joas regis Juda peccata, 53, 1, 2. Joas regis Israel, 55, 1. Amasiæ idololatria, 58, 1. Confidentia in homine regis Achaz, 65, 1. Idololatria tribus Juda, 73, 2. Et perfidia Sennacherib, *ibid.* Amon præfidentia, 80, 1, 2. Pecatum Joas regis Juda gravissime punitum, 175, 1. Blasphemia Sennacherib, 189, 2 et seq. Inobedientia Josiæ, 195, 2.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE PŒNIS PECCATO INFLICTIS IN ALTERA VITA.

1° *Omnia peccata hominis in libro Dei exarata,* Job, 328, 2 ; 329, 1 : *Tu quidem gressus meos dinumerasti ; sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam.* Peccata quomodo scripta in memoria Dei, XII, 137, 1, 2 : *Peccatum Juda scriptum est stylo ferreo, in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, et in cornibus ararum eorum* ; 363, 1 : *Vigilavit jugum iniquitatum mearum : in manu ejus convolutæ sunt, et impositæ collo meo.* Servantur in mente Dei usque ad diem judicii particularis vel universalis, IX, 487, 1 : *Et postea resurget, et retribuet illis retributionem, unicuique in caput ipsorum, et convertet in interiores partes terræ.*

2° *Peccata in morte nos accusabunt et mortem peccatoris pessimam faciunt* ; XII, 121, 1 : *Si iniquitates nostræ responderint nobis : Domine, fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt aversiones nostræ, tibi peccavimus.* Peccatoris in morte angustiæ, 366, 2 : *Vide, Domine, quoniam tribulor, conturbatus est venter meus : subversum est cor meum in memetipso, quoniam amaritudine plena sum : foris interficit gladius, et domi mors similis est.* Peccatoris mors pessima, XVI, 494, 1. *Psalm.* I, 207, 2 : *Mors peccatorum pessima, et qui oderunt justum, delinquent.* Peccator mortis et vindictæ sibi tempus accelerat, XII, 661, 1, 2 : *In sanguine tuo, qui a te effusus est, deliquisti : et in idolis tuis, quæ fecisti, polluta es : et appropinquare fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum : propterea dedi te opprobrium*

gentibus, et irrisionem universis terris. Peccatores metuant mortem instantem, judicium paratum et infernum, XIII, 74, 1 : *Et hæc est interpretatio sermonis,* MANE : *numeravit Deus regnum tuum, et complevit illud.* THECEL : *appensus es in statera, et inventus es minus habens.* PHARES : *divisum est regnum tuum, et datum est Medis et Persis.* Peccatorum interitus, III, 527, 2 : *Prævaricatores autem quasi spinæ evellentur universi, quæ non tolluntur manibus. Et si quis tangere voluerit eas, armabitur ferro et ligno lanceato, igneque succensæ comburentur usque ad nihilum.*

3° *Quam graviter in judicii die et in inferno peccata arguentur et punientur.* Peccatores ira Dei suo tempore hæreditabit, X, 313, 1. 2 : *Quomodo cataclysmus aridam inebriavit : sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hæreditabit.* Via peccatorum initio facilis, sensim fit difficilior, ac tandem in abyssum ignis æterni eos demergit, IX, 567, 1, 2 : *Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi, et tenebræ et pœnæ.* Si peccata hic non puniuntur, pœnas dabunt in futuro, 229, 1 : *Noli facere mala, et non te apprehendent. Discede ab iniquo, et deficient mala abs te.* Peccatores habent hic bona, in futuro mala, X, 315, 1 : *Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra; et viæ illius viis illorum directæ sunt : sic peccatoribus offensiones in ira ejus.* Peccata creant turbinem qui peccatores ignominiose dispergat, et tandem in tartara deturbet, XIII, 350, 2 : *Separatum est convivium eorum, fornicatione fornicati sunt, dilexerunt afferre ignominiam protectores ejus. Ligavit eum spiritus in alis suis, et confundentur a sacrificiis suis.* Peccator non placebit Deo usque ad inferos, IX, 287, 2 : *Non zeles gloriam et opes peccatoris; non enim scis quæ futura sit illius subversio; non placebit tibi injuria injustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius.* Peccatores sibi gehennam accendunt, XI, 601, 1 : *Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis.* Peccata in die judicii exterminabuntur, IX, 469, 1 : *Nam plurima illius opera sunt in absconsis; sed opera justitiæ ejus quis enuntiabit? aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione est.* Peccatorum materia hominem post mortem deserit, et peccata ipsum comitantur, XXI, 590, 2 : *Opera enim illorum sequuntur illos.* Peccatores in die judicii vultum Dei non sustinent, *Job*, 188, 2 : *Nec aspiciet me visus hominis : oculi tui in me, et non subsistam.* Peccata in die judicii quasi igne excoquentur, XIV, 590, 2 : *Ecce venit, dicit Dominus exercituum : et quis poterit cogitare diem adventus ejus, et quis stabit ad videndum eum? ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum.* Peccator pro meritis a Deo punietur, IX, 454, 2. Non erit a pœna immunis, 454, 2; 462, 2; 464, 2; 465, 1 : *Misericordia et ira est cum illo. Potens exoratio, et effundens iram : secundum misericordiam suam, sic correptio illius hominem secundum opera sua judicat. Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas : A Deo abscondar, et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar : quæ est enim anima mea in tam immensa creatura?* Temporale peccatum supplicio æterno punitur, *Job*, 655, 2 : *Opus enim hominis reddet ei, et juxta vias singulorum restituet eis. Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet judicium.* Peccator hic bibens calicem voluptatis, postea bibet calicem ultionis Dei, XIV, 14, 1 : *Sicut fecisti, fiet tibi : retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes gentes jugiter; et bibent, et absorbebunt, et erunt quasi non sint.* Peccatores quomodo igne infernali cruciandi, XI, 441, 2 : *Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas, quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Instar spinarum igne comburentur, III, 527, 2. Cremandi sunt extra mundum in inferno, XIX, 520, 1 : *Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra castra.* Peccatorum sors est gehenna, IX, 686, 1. Dæmones quibus in hac vita auscultavit, habebit socios in gehenna, VI, 112, 2 : *Vir qui erraverit a via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur* (*Vide* IMPII, INFERNUM, JUDICIUM, MORS).

CAPUT QUINTUM.

DE PECCATORUM REMISSIONE ET PECCATORIS CONVERSIONE A PECCATIS.

I. PECCATORUM REMISSIO PER QUEM ET QUOMODO FACTA SIT ET FIAT. — 1° *Propter peccatum delendum Christus incarnatus, passus et mortuus.* Propter peccatum Christus incarnatus est, XX, 570, 1 : *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.* Quomodo Christus pro nobis peccatum factus, XVIII, 541, 1 : *Christus factus est pro nobis maledictum; quia scriptum est : Maledictus omnis qui pendet in ligno.* Peccata nostra sibi tribuere potuit Christus, *Psalm.* I, 121, 1, 2 : *Deus, Deus meus, respice in me : quare me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum.* Christus hostia pro peccatis totius mundi, 121, 2. Quomodo peccato mortuus Christus, et nos, XVIII, 111, 1 : *Quod enim mortuus est* (Christus) *peccato, mortuus est semel; quod autem vivit, vivit Deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo.*

Peccatum quomodo in Christo acceperit finem, XIII, 117, 1 : *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna, et impleatur visio, et prophetia, et ungatur Sanctus sanctorum.* Peccata quomodo Christus pertulerit, XX, 567, 2 : *Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum; ut peccatis mortui, justitiæ vivamus, cujus livore sanati estis.* Eorum spinas luit Christus, spinis coronatus, XV, 510, 2 et seq. Ei peccata omnium quæ sibi proponebat, summam tristitiam intulere. 567, 2 : *Et assumpto Petro, et duobus filiis Zebedæi, cœpit contristari et mœstus esse.* Peccatum mundi tollit Christus, XVI, 318, 1 : *Altera die vidit Joannes Jesum venientem ad se, et ait : Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* Peccata quomodo Christus abstulerit, XX, 567, 2 : *Et scitis quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret.* Peccatorum remissio primarium Messiæ opus, XVII, 122, 2 : *Vobis primum Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicentem vobis, ut convertat se unusquisque a nequitia sua.* Ipsa quantum sit opus, *ibid.*

2° *Peccata solus Deus remittit per Christum, et quomodo.* Peccata nostra sunt debita, et quidem gravissima, XV, 192, 2 : *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;* 414, 2 : *Et cum cœpisset rationem ponere, oblatus est ei unus, qui debebat ei decem millia talenta;* XVI, 125, 2 : *Duo debitores erant cuidam fœneratori; unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque.* Pro peccato nulla pura creatura ex æquo potest satisfacere, XV, 414, 1. Recte comparatur talento, *ibid.* Peccatum solus Deus aufert, condonat et emundat, XIV, 386, 1 : *Et Jesus erat indutus vestibus sordidis : et stabat ante faciem angeli. Qui respondit, et ait ad eos qui stabant coram se, dicens : Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum : Ecce abstuli a te iniquitatem tuam, et indui te mutatoriis;* Job, 320, 2 : *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?* Ea remittere solus potest Deus, XV, 239, 2. Ea omnia abluit Christus, et eorum scaturigines tollit, XIV, 507, 2 : *In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris.* Ea sanguis Christi prorsus expugnat et abolet, non radit, XX, 526, 1, 2 : *Et sanguis Jesu Christi, Filii ejus, emundat nos ab omni peccato.* Peccatum non remittitur per solam justitiæ imputationem, sed per ejus infusionem, XVIII, 454, 2 : *Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum.* Peccati remissionem et infusionem justitiæ Lutherani male dixerunt, non imputationem peccati, sed imputationem justitiæ, *Psalm.* II, 439, 1 : *Et non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Quomodo peccatum alicui non imputetur, XVIII, 18, 1 : *Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam secundum propositum gratiæ Dei. Sicut et David dicit beatitudinem homini cui Deus accepto fert justitiam sine operibus.* Peccata tegi et non imputari, quid, *Psalm.* I, 184, 1, 2; 185, 1, 2 : *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu ejus dolus.* Peccata tegere quomodo dicatur Deus, XX, 357, 2 : *Ante omnia mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Peccata quomodo Deus operiat, *Psalm.* II, 63, 1 : *Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum.* Quando Deus tegit peccata, omnino ea delet, *ibid.* Peccatum in justo non manet, sed latet, XVIII, 81, 2. Peccatum unum sine aliis remitti nequit, XVI, 128, 2 : *Propter quod dico tibi : Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Peccatum unum sæpius condonari potest, 128, 1. Peccata prius Christus paralytico remisit, quam eum sanaret, XV, 239, 1 : *Et ecce afferebant ei paralyticum jacentem in lecto. Et videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico : Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.* Peccata remittendi potestas data per Spiritum sanctum apostolis, et in illis omnibus sacerdotibus, XVI, 633, 1; 634, 1 : *Hæc cum dixisset* (Jesus), *insufflavit, et dixit eis : Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt.* Peccata nubi, et Spiritus sanctus ea delens vento apte comparantur, XI, 444, 2 : *Delevi ut nubem iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua.* Peccatorum remissio optanda, *Psalm.* I, 184, 1, 2. Peccatores etiam gravissimi, etiam ad pœnitentiam sunt admittendi, XV, 307, 2. Peccata omnia a Deo remitti valent, IX, 379, 2.

3° *Peccata ut remittantur, sacerdoti confitenda sunt,* XVI, 634, 2. Quomodo ab illo retineantur, 625, 1. Peccatum confitendum, ut Deus illud condonet, V, 486, 1 : *Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuæ.* Peccata per confessionem ejicienda sunt, X, 130, 1 : *Et si coactus fueris comedendo multum, surge e medio, evome : et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem.* Peccatum cum est admissum, mox confitendum, IX, 166, 1 : *Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subjicias te omni homini pro peccato.* Peccatum quo diutius superiori vel confessario tegitur, eo difficilius expellitur, XIII, 460, 1, 2 : *Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus. Dolores parturientis venient ei : ipse filius non sapiens, nunc enim non stabit in contritione filiorum.* Peccati confessio

quam sit utilis, I, 375, 2 : *Cui Judas : Quid respondebimus, inquit, domino meo ? vel quid loquemur ? aut juste poterimus obtendere ? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum* (*Vide* CONFESSIO, REMISSIO PECCATORUM).

II. PECCATORUM CONVERSIO. — 1° *Peccatorum conversio difficilis et ardua res est*, XVI, 583, 2. Peccatores ex peccatis suis sensum doloris quem par esset, cur pauci percipiunt, *Psalm.* I, 241, 1, 2 : *Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravatæ sunt super me.* Quanta eorum mutatio in justificatione fieri debeat, XIX, 276, 1 : *Qui* (Deus) *nos liberavit et vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum et gratiam.* Hæc difficilior mundi creatione, XVIII, 596, 1, 2 : *Deus Domini nostri Jesu Christi, Pater gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ et revelationis, in agnitione ejus : illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis quæ sit spes vocationis ejus.... et quæ sit supereminens magnitudo virtutis ejus in nos, qui credimus secundum operationem potentiæ virtutis ejus, quam operatus est in Christo, suscitans illum a mortuis.* An aliquando, ob gravitatem et frequentiam scelerum, nequeant pœnitere et converti, XIII, 540, 1. Per peccatores stat, et non per Deum, quod ipsi in peccatis maneant, pereant, damnentur, XII, 736, 2 : *Vivo ego, dicit Dominus Deus ; nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat.* Peccator converti cupiens, mox a diabolo tentatur, XV, 672, 2.

2° *Peccator ad Deum redire nequit, nisi a Deo per gratiam prævenientem et illuminantem reducatur*, IX, 506, 1 : *Miseratio hominis circa proximum suum ; misericordia autem Dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet, docet et erudit, quasi pastor, gregem suum.* A peccatis nemo resurgere potest, nisi excitante Deo, XIX, 297, 1, 2 : *Nequando Deus det illis pœnitentiam, ad cognoscendam veritatem ; et resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.* Ad peccatoris conversionem quid requiratur, IX, 488, 1 : *Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua : precare ante faciem Domini et minue offendicula.* Peccatores jam convertendi, a Deo præveniri debent, XVI, 457, 2 : *Et præteriens Jesus vidit hominem cæcum a nativitate.* Eorum conversio et justificatio sunt opus Spiritus sancti, XIV, 400, 2. Peccator e statu suo resurgere nequit, sed violenter extrahendus est, XII, 265, 1 : *Dixitque Abdemelech Æthiops ad Jeremiam : Pone veteres pannos, et hæc scissa et putrida, sub cubito manuum tuarum, et super funes ; fecit ergo Jeremias sic. Et extraxerunt Jeremiam funibus, et eduxerunt eum de lacu.* Ejus pœnitentia prior est quam sit ejus justificatio et reconciliatio cum Deo, tamen prior est gratia Dei excitans, quæ pulsat peccatoris mentem, ut pœniteat, XIV, 598, 2 : *Revertimini ad me, et revertar ad vos.* Peccatorem assidue Deus ad pœnitentiam invitat, XIII, 367, 1 : *Quid faciam tibi, Ephraim ? quid faciam tibi, Juda ? misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros mane pertransiens.* Ejus conversionem quam avide Deus expectat, XIV, 141, 2 : *Væ mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ ! non est botrus ad comedendum, præcoquas ficus desideravit anima mea.* Peccatores pœnitentes sunt Deo in deliciis, XII, 227, 2 : *Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus, quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor ejus.* Peccatori quomodo viam peccandi Deus obstruat, XIII, 308, 1 : *Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria, et semitas suas non inveniet.* Peccator pœnitens lætificat patrem Deum et matrem Ecclesiam, V, 271, 1. Est potior justo tepescente, 523, 1 : *Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hæreditatem dividet.* Sæpe justos in operibus superat, XVI, 222, 1.

3° *Quomodo peccator gratiæ Dei cooperans Deo reconcilietur.* Peccatoris salus quid habeat initium, *Psalm.* I, 258, 1, 2 : *Videbunt multi, et timebunt, et sperabunt in Domino.* Hoc est initium salutis cum Deus per gratiam suam incipit aperire oculos interiores hominibus peccatoribus, ut videant statum peccati miserrimum, et simul cognoscant a quo liberari possint et inde timere et sperare incipiant, *ibid.* Dum homo peccatum cogitat, misericordiam non desperet, VI, 225, 2. Peccatores in Deo sperantes, non confundentur, IX, 102, 2 : *Respicite, filii, nationes hominum ; et scitote quia nullus speravit in Domino et confusus est.* Peccator ut convertatur, gratiæ Dei datæ cooperari debet, XII, 424, 1, 2 : *Converte nos, Domine, ad te, et convertemur : innova dies nostros, sicut a principio.* Fiduciam si concipiat se veniam commissorum consecuturum, eam consequetur, XX, 41, 1, 2 : *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, et non improperat : et dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hæsitans.* Per fidem incipit justificari, XVIII, 79, 1 : *Quid enim dicit Scritura ? Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad justitiam.* In peccatoris corde ingens fit commotio et strepitus affectuum inter se colluctantium, dum convertitur, XII, 758, 2 : *Et prophetavi sicut præceperat mihi : factus est autem sonitus, prophetante me, et ecce commotio ; et accesserunt ossa ad ossa, unum quodque ad juncturam suam.* Cum Deus ei revelat suam turpitudinem, et sordes voluptatis, magna est gratia, XIV, 189, 2 : *Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, et revelabo pudenda in facie tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam, et regnis ignominiam tuam.* Vulnus peccati sentire signum bonæ mentis, III, 482, 1, 2 : *Et dixit David ad Nathan : Peccavi Domino.* Alio sensu David dixit : *Peccavi* ; alio Saül et Judas, *ibid.* Peccans veniam rogando, violationem legis sarcit, XVIII, 574, 2. Peccatori non fugiendum a Deo, sed mutandi sunt mores, XIV, 36, 1, 2. Peccatum cito pœnitentia delendum, IX, 179, 2 : *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem : subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictæ disperdet te* ; 227, 1 : *Neque alliges duplicia peccata, nec enim in uno eris immunis* ; 562, 1 : *Fili, peccasti ? non adjicias iterum, sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur.* Peccatum suum per pœnitentiam detestans, quomodo maledicat diei qua id natum est, XII, 163, 2. Peccata admissa recolens non potest non tristari, V, 416, 1 : *Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio ejus non miscebitur extraneus.* Peccatorum pœnitentia lacrymis condiri debet, *Psalm.* I, 34, 1 : *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Peccator jam pœnitens se humiliat, XV, 697, 1. Sensim illuminatur, 697, 2 : *Deinde iterum imposuit manus super oculos ejus ; et cœpit videre, et restitutus est ita ut clare videret omnia.* Peccator humilis melior est quam justus superbiens, IX, 327, 1. Peccator si peccata confiteatur, a Deo et hominibus misericordiam consequetur, VI, 374, 1, 2 : *Qui abscondit scelera, non dirigetur : qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea, misericordiam consequetur.* Dupliciter de peccato pœnitere debet, IX, 180, 2. Peccatoris scala est pœnitentiæ et confessio, III, 526, 1, 2. Quomodo homo peccata tegere possit, XX, 228, 1 : *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum* ; 357, 2 : *Ante omnia, mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Peccata a nobis punienda, ut ea Deus ignoscat, *Job*, 308, 2. Peccati radix pœnitentia evellenda, XIV, 591, 2. Ea plane eradicanda, non radenda, XIX, 450, 1 : *Sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* Peccati arma fiant arma virtutis, XVI, 123, 2 : *Et ecce mulier quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuisset in domo pharisæi, attulit alabastrum unguenti. Et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat.* Peccatum per pœnitentiam remittitur, sed per bona opera tegitur, XVIII, 81, 2 : *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata.* Peccatorum pœnitentium schema est Paulus conversus, XVII, 210, 2. Peccatum deletur per eleemosynam, VI, 26, 1, 2 : *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis ; et vicissitudinem suam reddet ei.* Quinque modis expiatur, 375, 1 Peccata purgantur per opera virtutis, tum debita, tum indebita, V, 473, 1 : *Per misericordiam et fidem purgantur peccata ; per timorem autem Domini declinat omnis a malo.* Pœna et castigatione emendantur, X, 501, 2. Quatenus sacrificiis expiarentur, IX, 228, 1 : *Ne dicas : In multitudine munerum respiciet Deus, et offerente me Deo altissimo, munera mea suscipiet.* Pro iis satisfaciendum opere, 252, 1, 2 : *Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis.* Peccata tum propria, tum aliena, sunt materia compunctionis, V, 415, 1

4° *Qui sint effectus conversionis peccatoris.* Peccator e statu damnationis educitur velut e lacu profundo, dum ad gratiam revocatur, XIV, 461, 2: *Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua.* Conversi peccatores in eumdem statum quem prius habuerant, Deo restituuntur, XVI, 211, 1 : *Dixit autem pater ad servos suos : Cito proferte stolam primam, et induite illum, et date annulum in manum ejus, et calceamenta in pedes ejus : et adducite vitulum saginatum, et occidite, et manducemus, et epulemur.* Peccator conversus incipit esse alius quam fuerat, V, 351, 2 : *Verte impios et non erunt : domus autem justorum permanebit*, VI, 456, 1, 2 ; XV, 375, 1 : *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum et tollat crucem suam, et sequatur me.* Peccatores jam conversi veniunt foras, XVI, 496, 1, 2 : *Hæc cum dixisset, voce magna clamavit : Lazare, veni foras.* Sed manent illigati carnis molestiis, 497, 1 : *Et statim prodiit qui fuerat mortuus, ligatus pedes et manus institis.* Debent a sacerdote solvi, *ibid.* Justificatus peccator ex Æthiope fit candidus, XIV, 305, 2. Conversus est velut torris erutus de igne, 384, 2 : *Numquid non iste torris est erutus de igne ?* Per sanctam communionem in aliam personam se transmutet oportet, VI, 178, 1, 2. Peccata semel dimissa a Deo peccatori, ob ingratitudinem denuo non imputantur, XV, 415, 2. Peccator si a peccatis posterioribus resurgat, priora merita reviviscunt, X, 211, 1. De peccato condonato et propitiato nemo potest esse securus, IX, 176, 1 et seq. ; 178, 1 : *De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum. Et ne dicas : Miseratio Domini magna est ; multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius.* Peccata condonata sunt perpetuo ultronea pœnitentia castiganda, 177, 1, 2.

In peccatis cadere expedit nonnunquam torpidis, XXI, 82, 1 : *Utinam frigidus esses aut calidus ; sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo.* Peccata prædestinatis cooperantur in bonum, XVIII, 143, 1 : *Scimus quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt sancti.*

5° *Quid peccator per pœnitentiam conversus facere debeat.* Peccator jam conversus non respiciat retro, IX, 490, 1 : *Revertere ad Dominum et avertere ab injustitia, et nimis odito exsecrationem. Et cognosce justitias et judicia Dei, et sta in*

sorte propositionis et orationis altissimi Dei. Sed bona opera continua agat, 492, 1 : *In partes vade sæculi sancti, cum vivis et dantibus confessionem Deo.* Ac Deum laudet, 495, 1 : *Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se!* Deo reconciliatus, identidem pro reconciliationis beneficio gratias agat, XIV, 152, 2 : *Quis, Deus, similis tui, qui aufers iniquitatem, et transis peccatum reliquiarum hæreditatis tuæ? non immittet ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam est. Revertetur, et miserebitur nostri : deponet iniquitates nostras, et projiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis veritatem Jacob, misericordiam Abraham, quæ jurasti patribus nostris a diebus antiquis.* Peccatores semper agnoscant Dei bonitatem post acceptam peccati remissionem, XVII, 123, 1.

CAPUT SEXTUM.

PECCATUM FUGIENDUM, VITANDUM ET DETESTANDUM, ET QUARE.

1° *Peccatum fugiendum*, IX, 179, 2; 399, 1 : *Quæ communicatio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?* Peccatum est infinitæ fugibilitatis, quia Deus est summæ honorabilitatis, XIII, 182, 2 : *Ingemuit Susanna, et ait : Angustiæ sunt mihi undique : si enim hoc egero, mors mihi est ; si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.* Id fugere honorificum est, VI, 14, 1: *Doctrina viri per patientiam noscitur : et gloria ejus est iniqua prætergredi.* Peccato fortiter resistendum, quia est summum malum, spontanea insania, et voluntarius dæmon, XIX, 498, 1, 2 : *Nondum enim usque ad sanguinem restitistis. adversus peccatum repugnantes.* Peccatorum fuga est nobile sacrificium, X, 214, 1 : *Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate.* Peccata parva vitanda, ut vitentur magna, IX, 523, 2 : *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Quia hæc negliguntur, disponunt ad magna, 525, 1. Peccatis valedicere debent Christiani, maxime qui vanitati alias vacarunt, XX, 347, 1 et seqq.: *Sufficit enim præteritum tempus ad voluntatem Gentium consummandam his, qui ambulaverunt in luxuriis, et desideriis, vinolentiis, comessationibus, et illicitis idolorum cultibus.* Beatus qui sibi nullius peccati est conscius, IX, 406, 1, 2; 408, 1, 2: *Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua.* Peccatum non est peccato superandum et compescendum, sed virtute, IV, 365, 2 : *Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua, et scribatur juxta legem Persarum atque Medorum, quam præteriri illicitum est, ut nequaquam Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera, quæ melior est illa, accipiat.* Peccatum non est medium eligibile ut gravissima peccata evitentur, XVIII, 70, 1. Inter peccata ita constricto ut nullus omnino sine peccato evadendi aditus pateat, quid agendum, IV, 293, 2. Peccandum potius contra hominem quam contra Deum, III, 535, 2.

2° *Quanto studio peccata fugere debeamus*, XIX, 293, 1 : *Cognovit Dominus qui sunt ejus, et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini.* Servo Dei fugienda peccata quasi cadavera, 441, 1. Peccatum quantopere sancti detestati sunt, II, 83, 2; IX, 448, 1. Peccandi pericula assidua cogunt sanctos ad mortem anhelare, XIX, 15, 1. Peccatrices multæ pœnitentes, in antris vitam austeram egerunt, VI, 381, 1. Peccati odium inculcatur, XVIII, 209, 2 : *Dilectio sine simulatione, odientes malum; adhærentes bono.* Quomodo id præcavendum, IX, 511, 2 : *Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam.* Peccatum omne quomodo fugere possimus, XX, 571, 1 : *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ipsius in eo manet, et non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* Aliud est esse vel existere peccatum, aliud vincere peccatum et concupiscentiam, XVIII, 111, 2 : *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus.* Peccandi necessitas hominem semper pavidum facit, XIX, 32, 1 : *Itaque, charissimi.... cum metu et tremore vestram salutem operamini.*

3° *Quæ sint media ad vitandum peccatum.* A peccatis per tria vincula debemus retrahi : per reverentiam Dei præsentis, memoriam beneficiorum Dei, et timorem divini judicii, I, 352, 1 (quibus addi potest : consideratio gravitatis peccati, crebra confessio, beatæ Virginis cultus, et occasionum fuga).

Primo. *Reverentia Dei præsentis*, et memoria beneficiorum ejus, I, 352, 1 : *Qui* (Joseph) *nequaquam acquiescens operi nefario, dixit ad eam : Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua : nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi præter te, quæ uxor ejus es : quomodo ergo possum hoc malum facere, et peccare in Deum meum?* Peccati fuga Dei præsentis timore proficiscitur, *Psalm.* I, 206, 1 : *Diverte a malo, et fac bonum ; inquire pacem, et persequere eam.*

Secundo. *Consideratio gravitatis peccati.* Peccatorum remedium ex ipsorum fœditatis consideratione petendum, X, 177, 1. Peccatorum cognitionis effectus, *Psalm.* I, 33, 1. Peccatorum præteritorum recordatio stimulus est ad sollicitam cum Deo ambulationem, XIV, 155, 1, 2 : *Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te; utique facere judicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo.* Peccati cognitio utilis et ad pœnitentiam conducit, *Job*, 786, 1, 2 . *Auditu*

auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. Peccatum demum horremus cum cognoscimus, *ibid.* Peccata propria cogitans, non respiciet aliena, IX, 228, 2 : *Non irrideas hominem in amaritudine animæ suæ: est enim qui humiliat et exaltat circumspector Deus.*

Tertio. *Novissimorum memoria* (Vide Æternitas, Infernus, Judicium, Mors, Novissima).

Quarto. *Crebra confessio.* Vide Confessio.

Quinto. *Beatæ Virginis cultus.* A peccatis qui cavere volet, beatam Virginem colat, IX, 657, 1 : *Qui audit me, non confundetur ; et qui operantur in me non peccabunt* (Vide Maria).

Sexto. *Occasionum fuga.* Occasio fugienda, IX, 133, 1, 134, 1 : *Cor durum male habebit in novissimo, et qui amat periculum, in illo peribit.* Peccatorum occasiones dolere et ablegare signum pœnitentiæ est, XII, 547, 2 : *Et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus, ad quas captivi ducti sunt : quia contrivi cor eorum fornicans, et recedens a me, et oculos eorum fornicantes post idola sua : et displicebunt sibimet super malis quæ fecerunt in universis abominationibus suis.*

CAPUT SEPTIMUM.

AN ET QUALITER CUM PECCATORIBUS CONVERSANDUM.

1° *Cum peccatoribus non conversandum*, IV, 286, 2 : *Panem et vinum tuum super sepulturam justi constitue, et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus.* Peccatores duobus modis lactant quos decipiunt, V, 37, 1 : *Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis.* Peccata sua impius affingit et affricat, 560, 2. Putat viros sanctos sibi esse damna, XVI, 136, 2.

2° *Quatenus et quare corripiendus peccator*, XV, 406, 2 et seq.: *Si autem peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum; si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Peccatoribus non est connivendum aut adulandum, XIII, 338, 2 : *Peccata populi mei comedent, et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum.* Quantum peccatum peccata non arguere et increpare, XIX, 307, 1 : *Argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina.* Peccator non fovendus, peccata sua dissimulando, XIII, 338, 2. Ei suadendum ut minus peccet, XIX, 184, 2. Peccator secreto corripiendus, IX, 536, 1, 2 : *Corripe amicum, ne forte non intellexerit, et dicat : Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere.* Et libere, 164, 1: *Ne reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis.* Et dure, 581, 2; 582, 1, 2; XIX, 325, 2 : *Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide.* Non tamen cum iracundia, IX, 270, 1 : *Non incendas carbones peccatorum, arguens eos, et ne incenderis flamma ignis peccatorum illorum.* Cur post privatam correptionem peccator coram testibus est corripiendus, XV, 408, 2 : *Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum.* Peccator pervicax et Ecclesiam contemnens, sicut ethnicus et publicanus, id est publicus peccator est habendus, et excommunicandus, 401, 1. Peccantes publice, publice arguendi sunt, XIX 247, 2 et seq.: *Peccantes coram omnibus argue : ut et cæteri timorem habeant.* Peccatores occulti non sunt prodendi, XV, 552, 1. Peccantes ex infirmitate tolerandi, non qui ex pertinacia, XVIII, 571, 1 : *Fratres, et si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, hujusmodo instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne et tu tenteris.*

3° *Peccator odit correptionem et corripientes*, X, 158, 2 : *Peccator homo vitat correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.* Si oderit se corripientes, ostendit se obstinatum, IX, 564, 2; 565, 1 : *Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris : et qui timet Deum, convertitur ad cor suum.* Oditque medicinam, *ibid.*

4° *Peccatori commiserandum est*, XIV, 295, 1. An ei sit benefaciendum, IX, 370, 1, 2; 371, 1, 2; 372, 1, 2 et seq. : *Da misericordi, et ne suscipias peccatorem..... Da bono, et non receperis peccatorem. Benefac humili, et non dederis impio, prohibe panes dari illi, ne in ipsis potentior sit. Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quæcumque feceris illi, quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet vindictam.* Ei egenti danda est eleemosyna, 372, 2; 373, 1.

5° *Peccatores convertere, Deo et angelis gratissimum*, XVI, 204, 2 : *Dico vobis quod ita gaudium erit in cælo super uno peccatore pænitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pænitentia.* Eis conversis non est invidendum, 213, 1, 2. Peccata præterita nulli sunt exprobranda, IX, 265, 1 : *Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei : memento quod omnes in correptione sumus.*

PECUARIA. Pecuaria ars innocens et antiqua est, VI, 355, 2.

PECULATORES. Peculatores qui sint, XIX, 182, 2.

PECULIUM. Peculium Romanis erat quidquid alicujus labore et industria comparatum erat : derivatur vox a *pecore*, vel pusilla pecunia, XIV, 603, 1. Ejus usus et definitio, *ibid.* Peculium est homini simile, *Job*, 348, 1.

PECUNIA. 1° Pecuniæ origo et etymon, IX, 409, 1. Pecunia dicta a *pecore*, VI, 356, 1. Pecunia veteribus erat Jupiter, IX, 304, 1. Priscis pecunia erat Dea, XV, 198, 2. Pecunia triplex : aurea, argentea, ærea, 260, 1. Et quælibet dicta æs, 708, 2 Olim omnia pecunia, præsertim cum rudis et nesignata esset semper ad pondus annumerabatur, XII, 238, 2; XIII, 626, 2; XIV, 409, 2.

2° Pecuniæ obediunt omnia, quo sensu, VII,